

MANTELZORG: GEWOON ÉN BIJZONDER
Jaarplan MantelzorgNL 2022

MANTELZORG: GEWOON ÉN BIJZONDER

Jaarplan MantelzorgNL 2022
september 2021

Voorwoord en inleiding

Deel I. Strategie en Meerjarenbeleid

1. Uitgangspunten Meerjarenbeleidsplan 2021-2025
  - 1.1 Missie
  - 1.2 Visie
  - 1.3 Kernbelofte
2. Huidige stand van zaken mantelzorgondersteuning
  - 2.1 Ontwikkelingen langdurige zorg en de gevolgen voor mantelzorg
  - 2.2 Ontwikkelingen lokaal niveau: gemeenten en mantelzorgondersteunende organisaties
3. Waar hebben we mee te maken in 2025?
  - 3.1 Demografische ontwikkelingen
  - 3.2 Economische, Sociaal-culturele ontwikkelingen en ontwikkelingen langdurige zorg
  - 3.3 Technologische ontwikkelingen
  - 3.4 Overige ontwikkelingen
  - 3.5 Conclusie
4. MantelzorgNL in 2025
  - 4.1 Expert mantelzorg
  - 4.2 Vereniging MantelzorgNL
  - 4.3 Stichting MantelzorgNL
  - 4.4 Netwerkorganisatie
5. Strategische doelen MantelzorgNL 2022-2025
6. Meerjarenbeleid 2022-2025
7. Stakeholders
8. Een toekomstbestendig MantelzorgNL
  - 8.1 Vereniging MantelzorgNL
  - 8.2 Stichting MantelzorgNL
  - 8.3 Governance

Deel II. Jaarplan 2022

9. Vereniging MantelzorgNL
10. Innovatieprojecten
11. MantelzorgNL_{PRO}

Geachte lezer,

Voor u ligt het Jaarplan 2022 van MantelzorgNL dat, net als vorig jaar wederom onder bijzondere omstandigheden tot stand is gekomen. Waar we met z'n allen gehoopt en wat we misschien ook wel verwacht hadden was dat we de coronaperiode achter ons konden laten. Helaas blijkt nog steeds niet het geval en zijn, op het moment van schrijven, de nodige maatregelen nog steeds van kracht.

Met de komst van corona hebben we een kijkje kunnen nemen in de toekomst. Met de toenemende vergrijzing gaan we immers een periode tegemoet waarin meer mensen zorg nodig hebben en de tekorten wat financiën en personeel betreft oplopen. Meer zorg zal terecht komen bij de mantelzorgers. Dat dit niet zonder gevolgen is, zien we terug in onderzoekscijfers waarin mantelzorgers nog steeds aangeven dat de zorgzwaarte is toegenomen. En dat terwijl voor de pandemie al bijna 10 procent aangaf zich overbelast te voelen. We zagen dat de druk die het mantelzorgen oplevert zodanig toeneemt met de zwaarte en duur van het mantelzorgen.

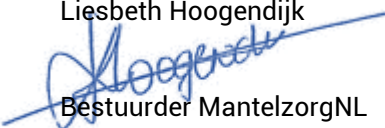
Gelukkig heeft de politiek onderkend dat de positie van de mantelzorgers tijdens en na de corona-periode meer aandacht verdient. Vanuit VWS zijn daarom extra financiële middelen beschikbaar gesteld die zijn bedoeld om de positie van de mantelzorgers te versterken en om ondersteuning te bieden aan individuele mantelzorgers die dreigen overbelast te raken of vastlopen in de huidige en voor velen ingewikkelde wet- en regelgeving. MantelzorgNL staat deze mantelzorgers bij door hen te adviseren en op weg te helpen.

MantelzorgNL behartigt de belangen van individuele mantelzorgers. Dat doet zij door goed te luisteren naar wat er onder hen speelt maar ook door de ontwikkelingen op de voet te volgen en hierop te anticiperen en beleid te maken. In dit jaarplan zijn een aantal nieuwe ambities toegevoegd die ervoor moeten zorgen dat de mantelzorgers zichzelf herkent, zich erkent voelt en ook daadwerkelijk herkend en erkend wordt.

Dat er nog een weg te gaan is, mag duidelijk zijn maar met de dagelijkse en tomeloze inzet van betrokken en enthousiaste medewerkers van Mantelzorg zijn we op de goede weg!

Opdat in 2022 mantelzorg gewoon wordt en tegelijkertijd bijzonder blijft.

Liesbeth Hoogendijk

Bestuurder MantelzorgNL

In 2021 keurt de ledenraad het Meerjarenbeleidsplan 2022-2025 goed. Het meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks van een update voorzien. De basis, zoals gelegd in de oorspronkelijke versie van 2018, blijft gelijk en de stip op de horizon blijft ook 2025, maar jaarlijks geven we nieuwe kennis en inzichten een plek.

MantelzorgNL bestaat uit een vereniging en een stichting die samen een personele unie vormen. De vereniging MantelzorgNL heeft onder meer tot taak de belangenbehartiging en ondersteuning van mantelzorgers. De winstgevende maatschappelijke activiteiten, zoals onder andere advisering van organisaties en overheden op het gebied van mantelzorg en informele zorg en het aanbieden van trainingen en producten worden vanuit stichting MantelzorgNL uitgevoerd. Het gezamenlijk Meerjarenbeleidsplan bevat de strategische doelen van vereniging MantelzorgNL en stichting MantelzorgNL voor de periode 2021-2025. Deze doelen vloeien voort uit onze visie op mantelzorg¹ en mantelzorgondersteuning: namelijk dat mantelzorg een vrije keuze is en niet kan worden opgedrongen; dat het belangrijk is dat mantelzorgers herkend en erkend worden; dat er een goed niveau van ondersteuning voor hen voor handen moet zijn en dat deze ondersteuning op lokaal niveau goed georganiseerd moet zijn.

Uitgangspunten voor het beleidskader zijn onze gezamenlijke missie, visie en kernbelofte. Hoofdstuk 2 beschrijft de huidige stand van zaken in de mantelzorgondersteuning en relevante ontwikkelingen gedurende de planperiode. We stellen onze doelen op basis van wat nodig is om mantelzorg toekomstbestendig te maken. Dat vraagt om ambitieuze doelen, want we zitten in een tijdsgewricht waarin de vraag naar mantelzorg en de behoefte aan mantelzorg structureel toeneemt als gevolg van demografische ontwikkelingen (zie verder hoofdstuk 3). MantelzorgNL zet haar expertise ten volle in om voor mantelzorg en mantelzorgers optimale randvoorwaarden, ondersteuning, producten en diensten te realiseren. MantelzorgNL jaagt aan, ontwikkelt en verbindt. We doen dit met steun van en in samenwerking met andere organisaties. De betrokkenheid bij het thema mantelzorg moet breder worden en daar heeft iedereen een bijdrage aan te leveren en zijn verschillende partijen verantwoordelijk; van de Rijksoverheid vanuit zijn systeemverantwoordelijkheid, tot alle spelers die zich landelijk en lokaal betrokken weten bij mantelzorgers.

---

¹ MantelzorgNL definieert mantelzorg in lijn met het SCP: Mantelzorg is alle hulp aan een zorgvrager door iemand uit diens directe sociale omgeving. Ook minder intensieve hulp, de hulp aan huisgenoten en de hulp aan instellingsbewoners zijn meegenomen. Mantelzorg is hulp die verder gaat dan de zogenaamde 'gebruikelijke' hulp.

DEEL 1 - STRATEGIE EN MEERJARENBELEID

1. Uitgangspunten Meerjarenbeleidsplan 2022-2025

1.1 Missie

Missie van MantelzorgNL is dat mantelzorgers op een bij hen passende manier kunnen zorgen en in staat zijn deze zorg te combineren met andere activiteiten.

MantelzorgNL zorgt ervoor dat mantelzorgers:

- goed worden geïnformeerd en ondersteund;
- steun en respect krijgen vanuit de samenleving.

MantelzorgNL doet dit:

- met inzet van haar kennis en kunde;
- in partnerschap met overheden, bedrijven en ca. 400 partnerorganisaties.

1.2 Visie

Wie kan zorgen op een manier die goed bij het eigen leven past, zal langer, beter en gezonder voor de ander kunnen zorgen. MantelzorgNL staat voor de ruimte om 'op eigen wijze' te zorgen. Zorgen voor je naaste op een manier die bij jouw leven past. Dát is de ambitie van MantelzorgNL voor mantelzorgers. Daarvoor is een 'mantelzorgvriendelijke' samenleving nodig. Een samenleving die mantelzorg serieus neemt, mantelzorgers individueel en als collectief een positief gevoel geeft en rechtsbescherming biedt. Wij geloven in een samenleving waarin het - binnen redelijke grenzen - vanzelfsprekend is om elkaar tot steun te zijn en waar ondersteunende voorzieningen voor mantelzorgers vanzelfsprekend zijn. Het goed combineren van werk en mantelzorg wordt gefaciliteerd, er zijn voldoende respijtvoorzieningen en jongeren kunnen, ook als zij opgroeien met ziekte in het gezin, een diploma halen en er zijn voldoende mogelijkheden om te wonen op een manier die bij de zorgsituatie past. Mensen die nog geen mantelzorgers zijn realiseren zich: 'mantelzorgers ben je, word je of je hebt er vroeger of later een nodig' en bereiden zich voor op die situatie.

Onze visie kent vier ankerpunten:

1. Mantelzorg is een vrije keuze is en niet kan worden afgedwongen;
2. Mantelzorgers worden overal in Nederland herkend en erkend;
3. Er is een kwalitatief goed niveau van ondersteuning waar mantelzorgers - ongeacht in welke gemeente ze wonen - een beroep op kunnen doen
4. Deze ondersteuning en dat deze ondersteuning op lokaal niveau goed georganiseerd moet zijn, waarbij onredelijke verschillen tussen gemeenten voorkomen worden.

Dit is van groot belang omdat het aantal zorgvragen in de komende jaren sterk zal stijgen, terwijl het aantal potentiële mantelzorgers per zorgvrager zal dalen.

1.3 Kernbelofte

Mantelzorgers kunnen zorgen op een bij hen passende manier en zijn in staat deze zorg te combineren met andere activiteiten.

2. Huidige stand van zaken mantelzorgondersteuning

Nederland telt ongeveer 5 miljoen mantelzorgers, waarvan er 830 duizend mantelzorgers intensief en langdurig zorg verlenen. Mantelzorg neemt een belangrijke plaats in onze maatschappij. Mantelzorg draagt bij aan een verhoogde kwaliteit van leven van de zorgvrager, levert in veel gevallen voldoening op voor de mantelzorger zelf en het is een belangrijke beschermende factor om formele zorg te voorkomen of uit te stellen. Op het moment dat mantelzorg wegvalt, is het immers zeer waarschijnlijk dat de groep zorgvragers sneller professionele zorg nodig heeft. De druk op mantelzorgers zal de komende jaren echter verder toenemen omdat het aantal zorgvragers door vergrijzing toeneemt, terwijl het aantal potentiële beschikbare mantelzorgers afneemt. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de kwaliteit van leven van zorgvragers en mantelzorgers, maar ook voor de vraag naar publiek gefinancierde zorg. Goede ondersteuning, inzet op preventie, respijt, bewustwording en tal van andere zaken zijn van belang zodat de mantelzorger de zorg verlenen kan. In 2021 is door Ecorys² aan de hand van een maatschappelijke kosten en batenganalyse (MKBA) van mantelzorg inzichtelijk gemaakt wat de inzet van mantelzorgers is én wat het betekent, als door uitval van de mantelzorger de zorg moet worden overgenomen door privaat of publiek gefinancierde zorg. De maatschappelijke vervangingswaarde bedraagt dan 32 tot 44 miljard euro per jaar. Dit maakt eens te meer duidelijk dat het goed zorgen voor mantelzorgers van groot belang is voor de zorg in Nederland. Een belangrijk middels is respijtzorg en het inzetten daarop (toegang, informatie, financiering) blijft ook de komende jaren zeer actueel.

2.1 Ontwikkelingen langdurige zorg en de gevolgen voor mantelzorg

De vergrijzing is een belangrijk vraagstuk in de zorg. Het aantal ouderen neemt sterk toe. Met ouderdom neemt ook de kwetsbaarheid toe. De druk op de zorg zal hierdoor flink toenemen. Het raakt de drie centrale aspecten van de zorg: toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid³. In het zorgbeleid dient borging van deze drie aspecten centraal te staan. Essentieel daarbij is het bieden van gepaste zorg, zorg die aansluit bij specifieke behoeften en omstandigheden van de individuele zorgvrager. Mantelzorg speelt hierin een cruciale rol. En goede samenwerking tussen formele en informele zorg, tussen de (wijk)verpleegkundige en de mantelzorger. Het is goed te constateren dat de nieuwe richtlijn over draaglast en draagkracht in 2021 tot afronding komt

Volgens raming zal de omvang van de groep oudere mantelzorgontvangers tussen 2018 en 2040 met ongeveer 70% toenemen: van bijna 230.000 personen in 2018 naar bijna 390.000 in 2040 (onder de veronderstelling dat zich onder 75-84-jarigen een trendmatige gezondheidsverbetering zal voordoen). Het aantal gevers van mantelzorg (4 uur of meer per week) aan deze zelfstandig wonende ouderen neemt in diezelfde periode echter veel minder toe, namelijk met nog geen 7% (van 1,11 miljoen naar 1,18 miljoen). Wanneer we het geven en het ontvangen op elkaar betrekken, dan zien we dus dat een sterke daling te verwachten is in de ratio van het aantal gevers van mantelzorg per ontvanger. Was de verhouding in 2018 nog vijf gevers van mantelzorg op één ontvanger, volgens de huidige raming zal die verhouding in 2040 gedaald zijn tot ongeveer drie op één⁴. Zij zijn steeds vaker de enige mantelzorger in een zorgsituatie, ook zijn zij steeds vaker mantelzorger voor meer dan één persoon. En als er minder mantelzorgers zijn, is de behoefte aan vervangende, professionele of verpleeghuiszorg groter.

² <https://www.mantelzorg.nl/nieuws/waarde-van-mantelzorg-is-22-miljard-per-jaar/>

³ Discussienota "Zorg voor de toekomst", Ministerie van VWS, december 2020.

⁴ Sociaal Cultureel Planbureau, Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen in 2040.

Het beroep op mantelzorg zal de komende jaren dus toenemen. Dat vraagt om vergroten van bewustzijn over mantelzorg, het voorbereiden op mantelzorg en het praten over later. Dit zijn zaken die steeds belangrijker worden. Ook de combinatie van werk en mantelzorg zal steeds vaker voorkomen. Een deel van degenen die nu werken en mantelzorg combineren, ervaart problemen door die combinatie. Lang niet iedereen blijkt op de hoogte te zijn van de mogelijkheden die er zijn om mantelzorgtaken met werk te combineren. Hier ligt dus een uitdaging om deze groep beter te informeren en ondersteunen.

Door de coronacrisis zijn de toekomstige opgaven voor volksgezondheid en zorg nog urgenter geworden. Corona heeft, als het ware, een vergrootglas gelegd op de kwetsbaarheden en problemen. Hoewel het met veel mantelzorgers goed gaat (zij helpen, omdat zij het graag doen, ontlenen plezier aan hun hulp en hebben geen behoefte aan ondersteuning), zijn er ook mantelzorgers die een hoge belasting ervaren en meer kennis, vaardigheden en ondersteuning nodig hebben. De coronaperiode laat zien hoeveel meer werk er op mantelzorgers afkomt op het moment dat formele zorg afgeschaald wordt, zonder dat er voor hen alternatieven zijn. Hoewel de les geleerd in 2020 en er niet zomaar werd afgeschaald, waren de problemen voor mantelzorgers in 2021 zeker niet voorbij. Gedurende de hele coronaperiode was er minder hulp beschikbaar, met name bij dagbesteding en andere vormen van respijtzorg. De 1,5 meter maatregel zorgde voor beperking van de beschikbare plekken en werden extra drempels opgeworpen om gebruik te maken van respijtzorgvoorzieningen. Verder werd het helder dat mantelzorgers als collectief nog steeds geen positie kennen. Voorrang voor sneltest en snel beschikbaar stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen was niet mogelijk. Voorrang bij vaccineren is eveneens niet mogelijk gebleken. Wat wel mogelijk was, dat mantelzorgers direct erkend werden om tijdens de avondklok-uren met verklaring over straat te gaan. Een duidelijke les is dat het beschikbaar stellen van schaarse middelen niet gebeurt als de doelgroep niet heel scherp is afgebakend. En dat is bij mantelzorg nooit mogelijk. Het heeft MantelzorgNL gefrustreerd dat ook de wel te gebruiken afbakening, zoals zorgindicaties, niet werden gehonoreerd. Het heeft vele duizenden mantelzorgers in ernstige problemen gebracht.

2.2 Ontwikkelingen lokaal niveau: gemeenten en mantelzorgondersteunende organisaties

Binnen de jeugdwet en de Wmo kennen de gemeenten een grote beleidsvrijheid. Hierdoor zijn lokaal grote verschillen ontstaan in het organiseren, aanbieden en uitvoeren van mantelzorgondersteuning. Wat je als mantelzorger in ieder geval mag verwachten verschilt per gemeente. Onderzoek⁵ laat zien dat mantelzorg een belangrijk thema is en meer aandacht verdient. Zowel gemeenten als mantelzorgers ervaren de nodige knelpunten. De knelpunten zijn te verdelen in een vijftal categorieën te weten: 1) aanbod van mantelzorgondersteuning; 2) samenwerken; 3) overbelasting; 4) bekend zijn met mantelzorg en 5) financiën.

Omdat de gelden voor mantelzorgondersteuning niet geoormerkt zijn, ontbreken er financiële kaders waarbinnen het beleid vorm kan krijgen. De idee van het gemeentefonds is dat een gemeente voldoende middelen krijgt/heeft om zijn wettelijke taken uit te kunnen voeren. Echter, de decentralisatie-opgave heeft laten zien dat de uitgaven op het sociaal terrein flink zijn gestegen en vooral de jeugdzorg veel meer geld nodig blijkt te hebben. Uit onderzoek van MantelzorgNL⁶ wordt duidelijk dat er gebrek aan tijd en geld is om mantelzorgondersteuning te bieden. Zo blijkt een kwart van de organisaties die mantelzorgondersteuning bieden in opdracht van de gemeente, in 2021 te maken heeft gehad met een bezuiniging op de structurele subsidie.

---

⁵ Rapportage Onderzoek lokale mantelzorgondersteuning, wat hebben gemeenten nodig om de kloof tussen vraag en aanbod te overbruggen?, Spectrum in opdracht van het Ministerie van VWS, augustus 2020.

⁶ Steunpuntenpeiling 'bezuiniging gemeenten', MantelzorgNL, mei 2021

Het lijkt een trend⁷ te worden die zich komend jaar herhaalt. Hoewel slechts een klein deel medio mei al weet hoe de financiering er in 2022 uit gaat zien, geeft eveneens een kwart van hen aan volgend jaar te worden gekort. Werkzaamheden waar organisaties nu niet aan toe komen wegens gebrek aan financiële middelen of mankracht, zijn met name maatwerk ondersteuning voor speciale doelgroepen mantelzorgers, zoals jonge - of werkende mantelzorgers. Gemeenten zouden ook meer moeten investeren in respijtzorg, informatievoorziening of individuele begeleiding dan nu het geval is, aldus de organisaties. Tot slot is bij 7% van de gemeenten in het werkgebied van de organisaties de gemeentelijke mantelzorgwaardering afgeschaft. Toch blijft in de meeste gemeenten de individuele waardering nog in stand, al dan niet gecombineerd met een vorm van collectieve waardering. De hoogte van de individuele waardering staat wel onder druk, aangezien meer gemeenten de waardering geleidelijk verlagen dan verhogen.

De mantelzorgondersteuning die vanuit de gemeente geboden wordt, sluit vaak niet aan bij de behoefte van de mantelzorger. Dit komt doordat het voor gemeenten moeilijk blijkt om vraag en aanbod goed op elkaar aan te laten sluiten. Dat heeft zeker te maken met het aanbod gerichte denken dat ondanks de goede bedoelingen nog vaak voor komt'. Bovendien hebben gemeenten en steunpunten moeite om mantelzorgers te vinden en goed te informeren. Ook is de samenwerking binnen een gemeente met het steunpunt of sociaal wijkteam niet altijd op orde. Dat gemeenten zich hier wel bewust van zijn, blijkt uit de vragen die het Adviesteam Mantelzorg krijgt, sinds oktober 2020. In sommige gemeenten wordt actief naar manieren gezocht om de samenwerking te versterken. Het laat wel zien dat er grote verschillen zijn tussen gemeenten in wat de mantelzorger verwachten kan aan hulp, ondersteuning of waardering. Het formuleren van een basisniveau van de mantelzorgondersteuning zou daarbij helpen. Ook sluit de informele en formele zorg niet altijd op elkaar aan. Het verbinden van deze netwerken gaat echter niet vanzelf. Voor mantelzorgers is lang niet altijd duidelijk onder welke wet de gewenste voorziening valt en of daarvoor gemeente, zorgverzekeraar verantwoordelijk is. Door de versnippering van zorg en ondersteuning, is te vaak onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Dit belemmert initiatieven, zoals logeerhuizen, om structureel te worden."

Om te kunnen spreken van een goed niveau van mantelzorgondersteuning in Nederland is een stelsel van publieke en private diensten en producten nodig dat recht doet aan zowel de grote groep mantelzorgers waarmee het goed gaat, als voor de risicogroepen bij wie overbelasting dreigt of aan de orde is. Hieronder valt het hele scala aan mogelijke ondersteuningsmogelijkheden van waardering tot respijt, zowel in algemene voorzieningen als maatwerkvorm. MantelzorgNL wil gemeenten ondersteunen hoe zij hun mantelzorgbeleid het beste kunnen vormgeven (welke doelgroep, de wijze waarop, etc.). De focus ligt hierbij op 'vraaggericht' maatwerk, preventie en het vroegtijdig signaleren van overbelasting .

Voorgaande alinea's laten zien hoe complex het zorgen voor een ander is. Waar wij ons als MantelzorgNL zorgen over maken is dat mantelzorg een sociaal risico aan het worden is. De participatiesamenleving schiet door en vraagt teveel zelfredzaamheid van mensen die niet waar gemaakt kan worden met de onvoldoende ondersteuning die mantelzorgers geboden wordt. De kaders voor ondersteuning zijn te vrij, omdat budgetten op lokaal niveau niet geormerkt zijn. Door bezuinigingen lijkt de ruimte voor inzet op preventieve ondersteuning af te nemen. En met de huidige coronacrisis is des te meer duidelijk geworden dat mantelzorgers als individu én als collectief geen positie kennen. Met de huidige inzet en plannen redden we het zo niet in 2040. Het is van blijvend groot belang om met elkaar te bespreken of het zorgstelsel met daarin de rol van mantelzorgers klaar is voor de toekomst en de ondersteuning van mantelzorgers van voldoende kwalitatief niveau is en daarmee aansluit bij de ontwikkelingen waar wij tot 2040 voor staan. Het is en blijft van belang dat mantelzorgondersteuning vroegtijdig wordt ingezet, zodat Mantelzorgers kunnen zorgen op een bij hen passende manier.

---

⁷ Branchemonitor 2019-2020: trends en ondersteuning informele zorg, MantelzorgNL

3. Waar hebben we mee te maken in 2025

Als gevolg van demografische ontwikkelingen zal de vraag naar mantelzorg stijgen en het aanbod van mantelzorgers dalen. Er zal meer zorg aan huis worden verleend, burgers nemen meer zelf het initiatief en de overheid neemt meer en meer een faciliterende positie in.

3.1 Demografische ontwikkelingen

Aantal (oude) ouderen neemt toe

Een van de belangrijkste trends in de demografie van Nederland is de voortgaande vergrijzing. Tot 2040 zet de vergrijzing nog door, tot 26 procent ouderen in 2040. Daarna neemt het aandeel ouderen heel geleidelijk af en in 2050 zal iets minder dan 26 procent van de bevolking 65 jaar of ouder zijn. Met de ouder wordende bevolking neemt ook het aantal 85-plussers toe, de zogenoemde dubbele vergrijzing. Tot 2035 gaat hun aantal naar verwachting bijna verdubbelen, van rond 370 duizend tot ruim 710 duizend. Daarna stijgt hun aantal door naar meer dan één miljoen in 2050⁸.

Ouderen veranderen

De ouderen van de toekomst zullen hoger opgeleid zijn, digitaal vaardiger en meer geld te besteden hebben in vergelijking met de huidige generatie ouderen. Er komen meer ouderen met een migratie-achtergrond en de toekomstige generatie ouderen zullen mondiger zijn dan de huidige generatie⁹. Deze toekomstige generatie is immers gewend aan meer keuzevrijheid. Deze ontwikkeling vraagt om een omslag in de formele ouderenzorg.

Toename eenpersoonshuishoudens, vooral op hogere leeftijd

Uit continue onderzoek van het CBS blijkt dat het aantal huishoudens tot 2060 met bijna 1 miljoen gaat stijgen tot 8,8 miljoen huishoudens. Deze stijging is bijna geheel toe te schrijven aan de stijging van het aantal éénpersoons huishoudens, en dan met name in de hogere leeftijdscategorie. Tussen 2018 en 2040 neemt het aantal 65-plussers dat alleen woont toe met bijna 800.000. De trend zet zich door dat mantelzorgers steeds minder hun huishouden delen met een zorgvrager en er vaker op (grote) afstand van wonen. Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop mantelzorgers zich kunnen of willen inzetten, en voor hun ondersteuningsbehoeften¹⁰.

Vraag naar mantelzorg verdubbelt tot 2040

Nu drijft de participatiesamenleving nog op het grote cohort babyboomers dat tot in het komend decennium nog veel mantelzorg en vrijwilligerswerk zal verrichten. Daarna komen zij in de levensfase dat zij (meer) zorg nodig hebben. De vraag naar mantelzorg zal volgens de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg in het meest extreme scenario in 2040 zijn verdubbeld¹¹. Doordat het aantal hoogbejaarden stijgt, neemt de duur van de mantelzorg toe, evenals de gemiddelde leeftijd van de mantelzorger. Bejaarden zullen voor (hoog-) bejaarden zorgen.

Potentieel mantelzorg voor hoogbejaarden daalt hard

Een maatstaf voor het potentieel aan mantelzorg is de 'oldest old support ratio', waarin wordt gekeken naar de veranderende leeftijdsstructuur op hogere leeftijd. Hierbij wordt het aantal mensen in de leeftijdsgroep 50-74 jaar afgezet tegen de leeftijdsgroep 85+. De verhouding tussen die twee is een indicatie voor het potentieel aan mantelzorgers. Het Planbureau voor de Leefomgeving en het Sociaal en Cultureel Planbureau hebben samen gekeken naar de ontwikkeling in de oldest old support ratio voor de periode 1975-2040. Waren er in 2015 voor iedere 85-plusser in potentie nog vijftien mantelzorgers beschikbaar, in 2040 zijn dit er nog geen zes¹².

⁸ CBS, Bevolkingstrends 2019, Huishoudensprognose 2019-2050: opmars eenpersoonshuishoudens zet door, Den Haag 2019

⁹ SCP, Trends in de ouderenzorg, Den Haag 2018.

¹⁰ CBS, Bevolkingstrends 2019, Huishoudensprognose 2018-2060: opmars eenpersoonshuishoudens zet door. Dec. 2018.

¹¹ Raad voor de Volksgezondheid & Zorg, Met de kennis van later. Naar een toekomstgericht zorgbeleid, Den Haag 2014.

¹² SCP: Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen, Den Haag 2019.

Regionale verschillen

De bovengenoemde ontwikkeling van de daling van de oldest old support ratio is geen constante voor het gehele land. Door binnenlandse migratie trekken vooral jongeren en hoogopgeleiden naar de grote steden en de Randstad. Mede hierdoor neemt in de gebieden aan de randen van Nederland het aandeel ouderen toe en zijn er (nog) minder potentiële mantelzorgers beschikbaar¹³.

3.2 Economische, Sociaal-culturele ontwikkelingen en ontwikkelingen langdurige zorg

Langer thuis wonen

Ouderen blijven langer zelfstandig wonen in plaats van naar een verpleeghuis te verhuizen, waardoor juist ook de zwaardere zorg aan huis toeneemt. Zorg en ondersteuning zal vaker dichtbij of aan huis verleend worden. Door de toenemende levensverwachting, innovatie in de zorg en de vergrijzing verandert de aard van de zorgvraag. Door andere wensen ten aanzien van levenskwaliteit en keuzevrijheid willen veel mensen hun leven ook op hogere leeftijd graag voortzetten zoals zij gewend zijn en thuis blijven wonen.

Langer thuis blijven wonen is echter lang niet altijd een vrije keuze, maar ook een kwestie van langer thuis móeten wonen, omdat het aantal plekken in verpleeghuizen is teruggelopen. Voor een verpleeghuis kom je alleen nog in aanmerking 'als het echt niet meer gaat'. Tussen thuis en verpleeghuis is een gat ontstaan. Doordat instellingen zich specialiseren, neemt ook de reisafstand toe. Daarnaast is er een tendens dat mensen het laatste deel van hun leven doorbrengen in een ziekenhuis. Hierbij kan de vraag worden gesteld of dit een gewenste ontwikkeling is omdat het om dure zorg gaat, maar ook omdat het ziekenhuis voor veel mensen niet de plek is waar zij hun laatste dagen willen doorbrengen.

Langer thuis zorgen

Om kosten te besparen zijn wonen en zorg financieel gescheiden en worden mensen zoveel mogelijk thuis verzorgd. In toenemende mate wordt een beroep gedaan op de eigen kracht en het eigen netwerk. Een - op termijn - 'zorgelijke' spagaat, omdat uit de hierboven geschetste demografische ontwikkelingen blijkt dat het aantal potentiële mantelzorgers drastisch afneemt. Ook is er sprake van een overheveling van ziekenhuiszorg naar huisartsenzorg en thuiszorg. Naar verwachting zijn er in 2040 zo'n 7 miljoen mensen met een chronische ziekte die langs gewoon thuis - een groot deel van - hun zorg ontvangen. Voor de mantelzorger betekent dit meer taken en meer verantwoordelijkheid. De ontwikkelingen in de zorg stellen hogere eisen aan mantelzorgers. Niet iedere mantelzorger kan en wil dat.

Het langer thuis zorgen treft een steeds grotere groep mensen. Zo is in de GGZ een sterke ontwikkeling naar extramuraal behandeling, maar dit geldt ook voor de jeugdzorg. Met name bij de groep van mensen met psychische problemen wordt meer verwacht van mantelzorgers. Terwijl juist deze groep mantelzorgers het zwaar heeft.

Omslag in denken en doen naar positieve gezondheid

Het concept 'Positieve gezondheid' is een kans om breder te kijken naar ziekte, gezondheid en preventie voor onze inwoners. Dit sluit aan bij de omslag naar gezondheid en gedrag en bij de omslag van systeem naar bedoeling. Het is een concept dat communicatie tussen inwoners, organisaties en gemeenten mogelijk maakt. Het bevorderen van veerkracht en eigen regie van inwoners sluit naadloos aan bij de transities en transformatie binnen het sociaal domein. Vanuit het systeemgericht denken raakt een ziekte van een gezinlid het hele gezin en is er min of meer sprake van een aanbodgerichte aanpak terwijl er vanuit de positieve gezondheid meer wordt gekeken wat de persoon belangrijk vindt en zou willen veranderen. Hier is dus meer sprake van vraaggericht werken en faciliteren. Dit kan behulpzaam zijn voor mantelzorger in het gesprek met de zorgprofessional en daarmee hun rol in de zorgdriehoek een duidelijkere plaats geven.

---

¹³ SCP: Toekomstverkenning mantelzorg aan ouderen, Den Haag 2019

3.3 Technologische ontwikkelingen

Toename technologie thuis

Door gebruik te maken van technisch ondersteunende voorzieningen in huis, kunnen hulpvragers langer zelfstandig en veilig blijven wonen. Apparaten en sensoren worden steeds kleiner en slimmer en zijn daardoor beter toe te passen om een woning levensloopbestendig te maken en van allerlei gemakken te voorzien. Met behulp van sensoren, omgevingsbesturing en hierop aangesloten mechanica kunnen mobiliteits- en levensstijlbeperkingen worden ondersteund en kan snel worden ingegrepen bij onveilige situaties. Domotica kan het leven op meerdere manieren ondersteunen: gevoel van veiligheid verhogen, zelfstandigheid verhogen, eenzaamheid tegengaan. Zorgprofessionals en mantelzorgers kunnen via technologie ook op afstand contact houden en een patiënt in de gaten houden. De coronaperiode heeft het proces versneld doordat er meer gebruik is gemaakt van digitale spreekuren. Dit heeft tot gevolg gehad dat zorgbehoevenden minder vaak naar de huisarts of het ziekenhuis hoefde. Dit kan voor mantelzorgers een verlichting zijn maar evengoed ook een extra gevoel van verantwoordelijkheid oproepen. De overheid stimuleert het gebruik van technologie in de zorg en ondersteuning. De vraagstukken waar zorgaanbieders, gemeenten en zorgverzekeraars tegenaan lopen bij het toepassen van E-health thuis laten zien dat er nog een hele weg te gaan is. Het gaat daarbij niet alleen om budgetten, maar ook om afspraken over verantwoordelijkheden.

3.4 Overige ontwikkelingen

Minder overheid, meer burger

De relatie tussen de burger en de overheid verandert. Burgers nemen steeds vaker zelf het initiatief, terwijl de overheid meer en meer een faciliterende positie inneemt. Vanuit een versoering van collectieve voorzieningen verwijst de term 'eigen kracht' ook naar het beroep op burgers om meer ondersteuning binnen het eigen netwerk (mantelzorgers, familie, buurt) te zoeken. Deze toename van burgerinitiatieven, zoals zorgcoöperaties, laat zien dat mensen zorg en ondersteuning meer in eigen hand nemen en zelf bepalen hoe deze eruit komt te zien. Al laat SCP-onderzoek zien dat dit soort initiatieven met name komen van hoogopgeleide en welvarende burgers¹⁴. De oude grenzen tussen formele en informele zorg vervagen. De persoonlijke dienstverlening, van 'gezelschapsdame tot klusstudent', zal zich een plek verschaffen tussen het bestaande zorgaanbod.

Verschillen tussen regio's

Verschillen tussen groei- en krimpregio's nemen toe. Door de vergrijzing ontstaat een grotere druk op de Wmo, de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wlz. Vooral gemeenten in de krimpregio's hebben te maken met een hoge vergrijzing en daarmee toenemende vraag naar voorzieningen. Terwijl dit vaker regio's zijn met een lagere economische welvaart, waar jongeren en daarmee potentiële mantelzorgers wegtrekken. Deze gemeenten ervaren grote financiële druk.

Verschillen tussen doelgroepen

Dé mantelzorger bestaat niet. Binnen de totale populatie van 5 miljoen mantelzorgers zijn verschillende verdelingen te maken. Zo is er alleen al verschil wat betreft intensiteit van de zorg en ondersteuning die mantelzorgers geven. Daarnaast zijn er doelgroepen die verschillende behoeften hebben. Dat kan bijvoorbeeld zijn door de leeftijd van de mantelzorger, het ziektebeeld van de zorgvrager maar ook door de mate van geletterdheid, de woonsituatie, de huishoudsamenstelling en de migranten-achtergrond. In Nederland zijn bijvoorbeeld 280.000 mensen die lijden aan dementie. Hun mantelzorgers zijn werkend en niet-werkend, sommigen delen het huishouden, anderen wonen apart, soms zal de zorgvrager thuis wonen, soms in een instelling mede afhankelijk van de fase waarin de ziekte zich bevindt.

---

¹⁴ Sociaal en Cultureel Planbureau, Nieuwsbericht 2 juli 2019 inzake verkennend SCP-onderzoek Wonen met zorg - Verkenning van particuliere woonzorg voor ouderen. Sociaal en Cultureel Planbureau, ISBN 978 90 377 0919 3, SCP-publicatie 2019-11, Den Haag, 2019.

3.5 Conclusie

Alle, in dit hoofdstuk benoemde factoren maken dat een specifieke mantelzorger een specifieke ondersteuningsbehoefte heeft. Het is daarom afhankelijk van de concrete vraag om uit te zoeken hoe groot een doelgroep is, en wat de betreffende relevante kenmerken ervan zijn. Iedere keer opnieuw zal de relevante doelgroep moeten worden bepaald, afhankelijk van vraagstelling en doel.

Om op voorgaande trends een adequaat antwoord te formuleren is een paradigmashift nodig. Deze behelst in ieder geval:

- Herziening verhouding van de overheid tot de burger, waarbij vertrouwen in de burger uitgangspunt is;
- Het gebruiken van de kracht van de lokale gemeenschap om mantelzorgondersteuning mogelijk te maken.
- Welzijn en welbevinden als leidende principes, ook in financiering;
- Breder kijken naar gezondheid en zorg, zoals langs de principes van positieve gezondheid.
- Schaalvergroting tot regioniveau waardoor voorzieningen op basis van behoefte worden ingezet.

4. MantelzorgNL in 2025

4.1 Expert mantelzorg

MantelzorgNL bestaat uit een inspirerende vereniging en een ondernemende stichting met, een up-to-date en gewaardeerd portfolio aan producten en diensten. MantelzorgNL is de spil op het gebied van mantelzorg en verbindt mantelzorgers, organisaties en overheden.

Deze positie kan MantelzorgNL innemen omdat kennis, ervaring en vaardigheden met betrekking tot mantelzorg bij haar samenkomen. Op basis hiervan worden in de stichting producten en diensten ontwikkeld die van belang zijn voor haar achterban. Ook bevordert MantelzorgNL de bewustwording omtrent mantelzorg en het belang daarvan voor de Nederlandse samenleving.

Kortom: MantelzorgNL is dé organisatie in Nederland:

- waar iedereen antwoord krijgt op vragen over mantelzorg;
- die tools ontwikkelt waarmee mantelzorgers direct en indirect kunnen worden ondersteund;
- die iedereen in Nederland bekend maakt met het fenomeen mantelzorg en daarvoor draagvlak creëert.

4.2 Vereniging MantelzorgNL

Vereniging MantelzorgNL is de spreekbuis en belangenbehartiger van mantelzorgers in Nederland en zorgt ervoor dat zij worden gezien en gehoord. MantelzorgNL is de sterke, breed bekende Nederlandse vereniging van mantelzorgers. Zij zorgt ervoor dat mantelzorgers goed worden geïnformeerd en ondersteund, en steun en respect krijgen vanuit de samenleving. MantelzorgNL zorgt ervoor dat de mantelzorgers zichzelf herkennen en dat de Nederlandse samenleving mantelzorgers herkent en erkent. Als vereniging staat MantelzorgNL sterk doordat er een directe verbinding is met het werkveld. Om een bijdrage te leveren aan wat mantelzorgers in 2025 nodig hebben, blijft MantelzorgNL zich in de komende jaren richten op de ontwikkeling van ondersteuning en advies op de gebieden wonen, werken, mantelzorg, financiën, etc. MantelzorgNL blijft inspelen op nieuwe thema's die zich aandienen en richt naast mantelzorgers in de brede, ook op specifieke doelgroepen. Dat doet MantelzorgNL niet alleen binnen de algemene nutstaak die zij heeft, ook middels grote programma's, zoals over de combinatie van werk en mantelzorg. Ten aanzien van lokale ondersteuning is de ambitie dat MantelzorgNL in 2025 succesvol heeft bepleit dat de acht vraaggebieden (informatie, advies en begeleiding, educatie, emotionele steun, praktische hulp, respijtzorg, financiële- en materiële hulp), de leidraad van het beleid vormen voor ondersteuning van mantelzorgers in het gemeentelijk domein.

Leden

Iedereen die de doelstellingen van Vereniging MantelzorgNL ondersteunt, kan lid worden. Met elkaar maken de leden het draagvlak van MantelzorgNL als belangenbehartiger sterker. MantelzorgNL luistert naar de leden en zo producten en diensten aanbieden die het leven van mantelzorgers makkelijker maken en/of aangener maken. Leden voeden immers het werk van MantelzorgNL. Naast leden moet MantelzorgNL ook interessant zijn voor iedereen die mantelzorg een warm toedraagt. Dat kan door aan te sluiten op onze sociale mediakanalen, deel te nemen aan onderzoeken en door donateur te zijn van MantelzorgNL.

4.3 Stichting MantelzorgNL

Doordat het belang van en de aandacht voor mantelzorg toeneemt en de ontwikkelingen zich elkaar steeds sneller opvolgen, is het belangrijk om hier goed op in te spelen. Vanuit de vereniging vestigt MantelzorgNL de aandacht primair op de rechtstreekse belangenbehartiging. De stichting richt zich op de organisaties die belangrijk zijn voor mantelzorgers. Dit door hen te helpen om het perspectief van de mantelzorgers integraal in hun beleid en uitvoering een plek te geven. Met de aangeboden diensten en producten kunnen organisaties, overheden en bedrijven het niveau van mantelzorgondersteuning op peil brengen en houden. Dit versterkt de positie van mantelzorgers. Door de verdere doorontwikkeling van de stichting ligt voor een nog sterkere positie in het werkveld in het verschiet voor MantelzorgNL als geheel.

De stichting MantelzorgNL wil zich de komende jaren ontwikkelen tot een (h)erkende en gewaardeerde maatschappelijke onderneming op het terrein van mantelzorg waarbij de focus ligt op organisaties die mantelzorgers ondersteunen. De nadruk ligt op het realiseren van een positief maatschappelijk resultaat en een groeiende omzet uit bedrijfsactiviteiten met een gezond financieel resultaat. Deze ambitie is de opmaat naar positionering als landelijke speler in het mantelzorgveld, aanwezig in alle provincies, groot genoeg om hier aantoonbaar de 'keuzevrijheid', '(h)erkenning', 'ondersteuning' en 'lokale ondersteuningsstructuur' te versterken. Dit op een wijze dat mantelzorgers in hun dagelijkse leven meer steun ervaren.

Stichting MantelzorgNL richt zich nadrukkelijk op gemeenten, mantelzorgondersteunende organisaties, zorginstellingen en thuiszorgorganisaties. Dit met name vanwege de invloed die deze partijen in de uitvoering van hun maatschappelijke opdracht en als werkgever (kunnen) hebben op de positie en rol van mantelzorgers. Naast deze doelgroepen blijft de stichting zich richten op mantelzorgers die werk en zorg combineren in de samenwerking met stichting Werk & Mantelzorg.

Producten

Stichting MantelzorgNL biedt op maat producten aan voor organisaties, gemeenten en bedrijven die hiermee hun mantelzorgers ondersteunen. Hiermee sluit stichting MantelzorgNL aan op de specifieke lokale behoefte in het kader van goede waardering en ondersteuning van mantelzorgers.

Advies

De adviestrajecten van stichting MantelzorgNL zijn gericht op versterking van de directe en indirecte mantelzorgondersteuning. We werken met formats en methodieken die de stem van de mantelzorgers meewegen en sluiten aan bij partijen die mantelzorgers in hun praktijk tegenkomen en ondersteunen. Stichting MantelzorgNL heeft in het najaar van 2020 een quickscan ontwikkeld waarmee gemeenten en organisaties snel inzicht krijgen in de stand van hun mantelzorgbeleid. Deze quickscan is in 2021 doorontwikkeld. Vanuit de hierin opgenomen acht vraaggebieden voeren de adviseurs adviestrajecten uit.

Stichting MantelzorgNL heeft haar specialisme op de volgende thema's¹⁵:

- Lokale samenwerking binnen het voorliggende veld;
- Samenwerking tussen formele en informele zorg
- Versterken van de informele ondersteuning;
- Betrekken van mantelzorgers bij het ontwikkelen van mantelzorgbeleid;
- Respijtzorg
- Doelgroepen, zoals mantelzorgers GGZ, jonge mantelzorgers en migrantenmantelzorgers
- Werkende mantelzorgers

---

¹⁵ Zie voor inhoudelijke onderbouwing deel II van dit jaarplan en de projectopdracht.

Scholing

Stichting MantelzorgNL ontwikkelt en organiseert cursussen en trainingen gericht op:

- deskundigheidsbevordering van de partnerorganisaties;
- het toerusten van mantelzorgers;
- het vergroten en verbeteren van de kennis over mantelzorg.

Deze scholing is onder andere gericht op professionals binnen het sociale domein en in de (informele) zorg. Het aanbod sluit inhoudelijk aan bij de concrete vraagstukken waar mantelzorgers en professionals behoefte aan hebben. Naast een breed scholingsaanbod biedt MantelzorgNL ook inspiratiebijeenkomsten voor directeuren en managers in de informele zorg. In 2021 heeft MantelzorgNL de opleiding mantelzorg-ondersteuning 2.0 voor mantelzorgconsulenten ontwikkeld. De stichting heeft in 2022 de ambitie om te groeien wat betreft het scholingsaanbod.

4.4 Netwerkorganisatie

MantelzorgNL kan haar doelen niet alleen bereiken. Daarom onderhoudt MantelzorgNL een netwerk van partnerorganisaties en participeert zij in een groot aantal samenwerkingsverbanden welke direct en indirect mantelzorgers ondersteunen. In 2022 gaat MantelzorgNL weer met strategische partners op diverse thema's in een consortium opereren. Zo kent JMZPro een consortium evenals mantelzorgers met een migratie-achtergrond en mantelzorgers van mensen met een GGZ-achtergrond. Daarnaast werkt MantelzorgNL samen met bracheorganisaties en kennisinstituten.

5. Strategische doelen MantelzorgNL 2021-2025

Om onze ambities te realiseren hebben we vier hoofddoelstellingen geformuleerd.

A. Mantelzorgers worden herkend en erkend

MantelzorgNL bereikt dat mantelzorg een gewoon én bijzonder onderdeel is van het leven van elke burger in Nederland. Een samenleving die vraagt om langer en meer voor elkaar te zorgen, heeft handvatten nodig om dit waar te maken. MantelzorgNL stimuleert het gesprek over zorgen voor elkaar door relevante thema's aan te dragen. Iedereen krijgt immers met mantelzorgers te maken: je bent het, wordt het of hebt er uiteindelijk één nodig.

Dit doen we bijvoorbeeld met publiekscampagnes en door contact met onderwijsinstellingen over het curriculum, maar ook met het faciliteren van het goede gesprek tussen families, vrienden en burens. Daarnaast blijft MantelzorgNL de maatschappelijke discussie over mantelzorg aanjagen. Onze kernboodschap is en blijft dat mantelzorg past wanneer iedereen dit op de bij hem of haar passende manier kan doen.

MantelzorgNL bereikt dat de mantelzorger zichzelf herkent als mantelzorger en dat ook de samenleving hem/haar als mantelzorger herkent, erkent én waardeert.

B. Mantelzorg is een vrije keuze

MantelzorgNL ondersteunt mantelzorgers en behartigt hun belangen vanuit de visie dat mantelzorg een vrije keuze moet zijn en geen verplichting. Mantelzorgers moeten voldoende handelingsperspectief hebben, dat wil zeggen: zelf kunnen bepalen hoever zij kunnen en willen gaan in die zorg.

Belangrijk speerpunt hierbij is het voorkomen van overbelasting. Momenteel raakt circa 10% van de mantelzorgers chronisch zwaar overbelast. MantelzorgNL draagt bij aan het bevorderen van inzicht in de factoren die leiden tot overbelasting van mantelzorgers. Voorkomen van overbelasting is noodzakelijk voor de mens zelf om de eigen kwaliteit van leven te waarborgen. De coronacrisis heeft laten zien dat bij het stoppen of sterk verminderen van de formele zorg, veel op de schouders van de mantelzorger kwam en de druk bij hen toenam. Dit is een belangrijk signaal voor de toekomst, als we nu al weten dat de zorgkosten stijgen en door de demografische ontwikkelingen de druk op het eigen netwerk toe zal nemen.

MantelzorgNL vindt dat mantelzorg zoveel als mogelijk aan moet sluiten bij de relatie die je vóór er een zorgvraag ontstond met elkaar had. Een moeilijk gespreksonderwerp binnen families, dat nu nog vaak uit de weg wordt gegaan. MantelzorgNL waakt ervoor dat iedereen verplicht wordt te mantelzorgen alleen omdat je familie, vrienden of burens van elkaar bent.

MantelzorgNL realiseert in samenwerking met haar netwerk een situatie waarin elke mantelzorger duidelijk weet waar hij of zij ondersteuning kan regelen, zodat mantelzorgers zo weinig mogelijk drempels ervaren bij het zorgen, en dat wij ons inzetten om belemmerende regelgeving en andere drempels die worden opgeworpen aan de kaak te stellen.

C. Ondersteuning van mantelzorgers in Nederland is van een goed niveau

Als gevolg van decentralisaties in het sociaal domein zijn in Nederland grote lokale verschillen in het niveau van ondersteuning ontstaan. Waar een mantelzorger in de ene situatie kan rekenen op voldoende - professionele - hulp en ondersteuning, kan een mantelzorger in een andere gemeente onder gelijke omstandigheden dat niet. MantelzorgNL vindt dit onwenselijk.

Mantelzorgers zijn gebaat bij een goed niveau van ondersteuning. Ondersteuning is pas goed als deze erop gericht is dat mantelzorgers in staat worden gesteld te zorgen op een wijze die in hun leven past en overbelasting voorkomt. Ondersteuning moet ook bekend, toegankelijk en betaalbaar zijn. Aandacht en verdere ontwikkeling daarvan is nodig, zeker op het gebied van respijt. Daarnaast moet gekeken worden welke aandacht specifieke groepen nodig hebben, zoals:

- Mantelzorgers met migratie-achtergrond;
- Jonge mantelzorgers;
- Mantelzorgers van een naaste met een GGZ-problematiek;
- Mantelzorgers die overbelast zijn of dreigen te raken.

D. Lokaal krachtige ondersteuningsstructuur van ter zake kundige organisaties.

Als de landelijke vereniging van mantelzorgers beschikt MantelzorgNL door haar netwerk over de schaalgrootte en slagkracht om producten en diensten te (laten) ontwikkelen die op lokaal niveau kunnen worden gebruikt. De keuze en ontwikkeling van producten en diensten maakt MantelzorgNL op basis van gesprekken met zowel mantelzorgers als met organisaties en partijen die op lokaal niveau met mantelzorg te maken hebben. Zij weten immers als geen ander waar behoefte aan is. MantelzorgNL kan landelijk ontwikkelen wat lokaal te gebruiken is. De samenwerking tussen MantelzorgNL en lokale ondersteuners geeft een impuls aan de bekendheid van het thema, de herkenbaarheid en de kwaliteit van het aanbod, en de slagkracht van lokale organisaties.

6. Meerjarenbeleid 2022-2025

Om de strategische doelen die MantelzorgNL zichzelf voor 2025 heeft gesteld te behalen, heeft zij een globale aanpak voor zowel de vereniging als de stichting voor ogen. Zowel de vereniging als de stichting werken langs de, eerder genoemde, vier programmalijnen. In dit hoofdstuk geven we globaal aan hoe wij in de komende jaren zullen werken aan het realiseren van onze strategische doelstellingen. Daar waar de vereniging op een collectieve wijze de belangen behartigt van de individuele mantelzorger, richt de stichting zich op die organisaties die vanuit hun maatschappelijke opdracht te maken hebben met mantelzorgers. Zowel de vereniging als de stichting werken langs de vier programmalijnen waardoor er sprake is van synergie in de strategische doelen en de gestelde doelen (waaronder o.a. preventie, de positie van mantelzorgers en het oormerken van budgetten).

Doelstelling 1 - Herkenning en erkenning van de mantelzorger

MantelzorgNL blijft zich de komende jaren inspannen om zo veel mogelijk bekendheid te geven aan mantelzorg en streven ernaar om zoveel mogelijk leden (mantelzorgers en anderen die MantelzorgNL willen ondersteunen) en organisaties aan ons te binden. Ieder jaar willen we daarin groeien. Daarnaast willen we een inhoudelijke bijdrage blijven leveren aan de discussie over de maatschappelijke plaats, rol, functie en waarde van mantelzorgers. Daarbij streven wij uiteraard de versterking van de positie van mantelzorgers na.

MantelzorgNL speelt een belangrijke rol in de landelijke overheids campagne over mantelzorg. De Mantelzorglijn is in deze campagne dé plek waar iedereen die vragen heeft over mantelzorg en de ondersteuning van mantelzorgers naartoe kan bellen. Aan de Mantelzorglijn is algemene kennis en advies voor mantelzorgers en professionals verkrijgbaar. De Dag van de Mantelzorg is het moment om landelijk de aandacht op mantelzorg te vestigen.

Doelstelling 2 - Mantelzorg als vrije keuze

MantelzorgNL blijft werken aan vernieuwende diensten en producten t.b.v. mantelzorgers. Daarbij ligt de focus op de thema's werken, wonen, leven en financiën. Daarnaast op de specifieke groepen zoals mantelzorgers GGZ, migrantenmantelzorgers en jonge mantelzorgers. We bouwen voort op hetgeen er al is, scherpen dit aan en ontwikkelen nieuwe diensten en producten waar nog hiaten liggen.

MantelzorgNL constateert dat de rechtspositie van mantelzorgers onvoldoende is beschermd. Primair binnen de Wmo, maar het ontbreken van een heldere beschrijving van mantelzorg alsmede het beschermen van de rechtspositie van mantelzorgers, leidt ook in de overige wetten, Zvw, Wlz en Jeugdwet, tot rechtsongelijkheid. Het ontbreken van een formele rechtspositie kan immers leiden tot rechtsongelijkheid. Omdat een mantelzorger in de ene gemeente wel wordt erkend en in de andere niet. MantelzorgNL heeft initiatieven genomen om de rechtspositie te verbeteren. Hierbij moet worden gedacht aan de mantelzorgverklaring, het toewerken naar een drempelloze toegang en het betalen van mantelzorg. Dit om te komen tot een goede balans tussen zorgen voor anderen en het eigen leven.

Doelstelling 3 - Ondersteuning van mantelzorgers in Nederland is van een goed niveau

Naast dat MantelzorgNL zich in 2022 richt op gemeenten via advies, producten en (landelijke) lobby, blijven we (samen met Qidos in de stichting Werk & Mantelzorg) werkgevers ondersteunen in het ontwikkelen en uitvoeren van mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. In 2022 richten we ons ook weer op onderwijsinstellingen. MantelzorgNL streeft ernaar met de partijen het bestuurlijk akkoord 'Samen sterk voor Mantelzorg' uit te voeren. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en VNO-NCW hebben dit akkoord in het najaar van 2020 ondertekend.

MantelzorgNL grijpt de acht vraaggebieden aan om tot een meer kaderstellende ondersteuning van mantelzorgers te komen met voldoende ruimte voor lokaal maatwerk. Specifieke aandacht wil MantelzorgNL voor het verlichten van de regeldruk en daartoe werkt zij samen met het ministerie van VWS aan het pilotproject Mantelzorgverklaring. Het onderzoek van Ecorys heeft aangetoond dat de kosten die mantelzorgers maken (denk aan kosten van reizen van/naar de zorgbehoevende, extra uitgaven aan kleding, eten/drinken onderweg, etc.) geraamd worden op 1,8 miljard euro. MantelzorgNL doet voorstellen om deze kosten deels te dekken. Zo heeft zij verpleeghuizen gevraagd om extra activiteiten, die een verlichting vormen voor zorgprofessionals, te compenseren.

Doelstelling 4 - 'lokaal krachtige ondersteuningsstructuur van ter zake deskundige organisaties'

Om ervoor te zorgen dat er in 2025 'lokaal sprake is van een krachtige ondersteuningsstructuur van ter zake deskundige organisaties' continueren we de komende jaren activiteiten zoals de 'Kennis-van-zaken-bijeenkomsten', met ieder jaar een ander, actueel thema. Hiernaast zullen we komende jaren werken aan de verdere professionalisering van het veld door in 2022 ook te starten met de Masterclass Mantelzorg. Met deze Masterclass denkt MantelzorgNL bij te dragen aan het creëren van een goed gekwalificeerde ondersteuningsstructuur en ter zake kundige organisaties en medewerkers.

7. Stakeholders

MantelzorgNL kan haar missie en doelstellingen alleen in samenwerking met andere partijen realiseren. De belangrijkste stakeholders van MantelzorgNL zijn:

Landelijke overheid: Ministerie van VWS

Het ministerie van VWS heeft na de invoering van de Wmo primair een systeemverantwoordelijkheid. Vanuit die verantwoordelijkheid financiert VWS MantelzorgNL om de taken uit te voeren die tot haar algemene nutsfunctie behoren. Daarnaast is VWS een belangrijke partner voor innovatie. Met landelijke programma's en aanvullende projectfinanciering ontwikkelt MantelzorgNL nieuwe methodieken en diensten om mantelzorgers beter te ondersteunen.

Lokale overheid: gemeenten

Gemeenten hebben binnen de Wmo 2015 taken in het ondersteunen van mantelzorgers. Zaken als herkenning en erkenning horen hierbij, maar ook praktische hulp en respijtzorg. Gemeenten ontwikkelen hun mantelzorgbeleid binnen de context van het sociale domein. Voor MantelzorgNL is de samenwerking met gemeenten belangrijk omdat zij als regisseur de ondersteuning vormgeven. MantelzorgNL ondersteunt met informatie, (betaalde) adviestrajecten en scholing.

Organisaties voor ondersteuning mantelzorgers

De bij MantelzorgNL aangesloten organisaties houden zich bezig met informele zorg in brede zin en zij doen dat lokaal of regionaal. Ze zijn vaak goed ingebed in het lokale werkveld en bieden veelal direct of indirect ondersteuning aan mantelzorgers. Er is een groot wederzijds belang om samen te werken vanuit wederzijdse meerwaarde. In deze samenwerking staat het ontwikkelen van meer synergie in mantelzorgondersteuning voorop, in het belang van de mantelzorger.

Professionele zorgveld, in het bijzonder de 1^e lijn en VVT instellingen

Huisartsen en praktijkondersteuners, wijkverpleegkundigen en verzorgenden zijn de professionals in zorg en welzijn, waarmee mantelzorgers vaak het eerst en het meest contact hebben. Het herkennen van (het begin van) overbelasting van mantelzorgers zal dan ook vaak door hen (moeten) geschieden. Samenwerking met deze partijen (en hun koepels) blijft voor MantelzorgNL ook in 2022 van belang.

Zorgverzekeraars

Verzekeraars hebben een groot belang bij mantelzorgers die goed voor zorgvragers zorgen. Zowel schadeverzekeraars als zorgverzekeraars zijn belanghebbende bij het voorkomen van overbelasting bij (werkende) mantelzorgers. MantelzorgNL streeft naar een structurele relatie met individuele zorgverzekeraars en hun collectiviteit waarbij het gezamenlijke belang van het voorkomen van risico op overbelasting van mantelzorgers voorop staat.

Werkgevers

Primair binnen de stichting Werk & Mantelzorg werkt MantelzorgNL aan het verbeteren van de combinatie werk en mantelzorg. In opdracht van de ministeries van VWS en SZW voert agendeert en stimuleert de stichting de combinatie werk en mantelzorg.

Kennisinstituten en onderzoeksinstituten

Het onderscheidend vermogen van MantelzorgNL is dat zij in staat is om brede kennis en inzichten over mantelzorg te vertalen naar de effecten voor mantelzorgers en te toetsen bij mantelzorgers. Dit doet MantelzorgNL in samenwerking met kennisinstituten als Movisie en Vilans Trimbos en steeds meer in samenwerking met onderzoeksinstituten en universiteiten. Met deze partners wordt op projectbasis samengewerkt, met name gericht op het ontwikkelen van praktische ondersteuningsmiddelen op basis van (wetenschappelijk) onderzoek.

Landelijke platforms, cliënten- en patiëntenorganisaties

MantelzorgNL neemt deel aan een aantal o.a. door VWS-geïnitieerde, landelijke platforms ter bevordering van specifieke ontwikkelvraagstukken. MantelzorgNL werkt daarbinnen samen met landelijke cliënten-organisaties, vooral in de vertegenwoordiging. Zo draagt MantelzorgNL onder meer bij aan monitoringsprogramma's (effectmetingen van de gevolgen van de hervorming voor cliënten en mantelzorgers en 'Mijn kwaliteit van leven'). Ook zet MantelzorgNL de samenwerking voort met collega-organisaties als Per Saldo (vereniging voor budgethouders) en wijzijnMIND (vereniging voor mensen met psychische problemen), Ieder(in), Patiënten Federatie, AlzheimerNL, LOC, KBO-PCOB, Pharos etc. Labyrint-In Perspectief, Ypsilon.

Agora en vrijwillige palliatieve thuiszorg (VPTZ)

In ons land geven ongeveer 300.000 mensen mantelzorg aan een naaste aan het levenseinde. Tijdige ondersteuning op maat van deze mantelzorgers is belangrijk. Jarenlang heeft MantelzorgNL vanuit het ZonMw-programma 'Palliatie. Meer dan zorg' gewerkt aan kennisontwikkeling, vertaald in praktische tools, voor zowel professionals als mantelzorgers zelf. MantelzorgNL streeft ernaar om deze kennis en praktische diensten en producten komende jaren breder onder de aandacht te brengen en heeft hiervoor de samenwerking opgezocht met Agora en VPTZ. Samen zetten we ons er voor in dat de palliatieve zorg in de thuissituatie voor zowel de patiënt als de mantelzorger verbetert. We zullen kijken naar inspirerende lokale voorbeelden in het land, waar gewerkt wordt aan verbetering van de kloof tussen zorg en sociaal domein. Het doel hiervan is tweeledig. Enerzijds om hiervan met elkaar te leren en anderzijds om lokale organisaties hierin bij te staan met onze kennis, producten en diensten.

Strategische allianties met marktpartijen

Om de effectiviteit te vergroten, werkt MantelzorgNL samen met verschillende partijen. Strategische allianties met marktpartijen behoren daar ook bij, want zij vullen de kennis en kunde van MantelzorgNL aan met kennis van en toegang tot hun markt. Denk hierbij aan organisaties zoals Qidos als partner in de Stichting Werk&Mantelzorg, de Aanvullende Mantelzorgvereniging Nederland en de beroepsvereniging van mantelzorgmakelaars (BMZM) en tot slot de Alliantie Jonge mantelzorg (JMZPRO).

Mantelzorgmakelaars

Mantelzorgmakelaars zijn belangrijke partners voor MantelzorgNL. MantelzorgNL werkt, op landelijk niveau, samen met de branchevereniging BMZM, o.a. op het thema onafhankelijke cliëntondersteuning. MantelzorgNL levert jaarlijks een inhoudelijke bijdrage aan de opleidingsdag van de branchevereniging. Ook lokaal wordt samengewerkt met mantelzorgmakelaars. Sommigen zijn in dienst van bij ons aangesloten organisaties, bij de gemeente of werken in een lokaal netwerk. Daarnaast werkt MantelzorgNL mee aan de opleidingen tot mantelzorgmakelaar.

Fondsen

In 2022 gaan we voort op de lijn van de mogelijkheden en kansen die samenwerken met fondsen kan bieden. We bouwen voort op de samenwerking die wij reeds hebben met o.a. het Oranjefonds en het fonds Instituut GAK. MantelzorgNL heeft de ANBI-status en is mede daardoor een interessante partij voor fondsen.

8. Een toekomstbestendig MantelzorgNL

De veranderende omstandigheden waaronder MantelzorgNL haar missie en doelen moet realiseren, zowel op het gebied van gezondheidszorg en mantelzorg als financieringsbronnen en geldstromen, vereisen een flexibele organisatie. MantelzorgNL is een bevolgen, missiegedreven organisatie met betrokken en gemotiveerde medewerkers, een bestuur, raad van toezicht en een ledenraad, die elkaar waarderen en belangrijk vinden. Wil MantelzorgNL ook in de toekomst een belangrijke speler in het veld zijn en daarmee voor VWS een betrouwbare partner te blijven, moeten de vereniging en de stichting zich steeds weer inspanssen. In dit hoofdstuk gaan we in op wat dit betekent voor de vereniging en de stichting.

8.1 Vereniging MantelzorgNL

MantelzorgNL is een ondernemende, inspirerende en krachtige vereniging. Vooruitstrevend en leidend op het thema mantelzorg. MantelzorgNL is er voor iedereen die mantelzorger is en voor iedereen die nog mantelzorger wordt of in zijn omgeving een mantelzorger kent; mensen die affiniteit hebben met de doelstelling van MantelzorgNL en onze organisatie willen ondersteunen. MantelzorgNL staat voor verbinding met de achterban. MantelzorgNL behartigt de belangen van mantelzorgers en hen ondersteunt. Zij laat de stem van de mantelzorgers horen bij het maken van beleid. Daar hoort een sterke relatie bij met organisaties en instellingen die voor hen belangrijk zijn. Voor en met hen voeren wij innovatieve projecten uit, die overigens soms ook door VWS worden gefinancierd. MantelzorgNL vergaart (praktijkgerichte) kennis die zij vervolgens vrij te beschikking stelt in de vorm van producten. MantelzorgNL agendeert voor mantelzorgers belangrijke thema's en zij doet dit ten algemene nutte.

Vereniging MantelzorgNL is tevens een door de overheid gesubsidieerde mantelzorgexpert voor de uitvoering van de VWS-agenda als vraagbaak over mantelzorg, met het ontwikkelen van ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers en het geven van landelijke bekendheid aan mantelzorg (de algemene nutsfunctie). De uitvoering van verenigingsactiviteiten en de VWS-agenda in de vorm van producten en diensten heeft de vereniging ondergebracht bij stichting MantelzorgNL.

8.2 Stichting MantelzorgNL

Stichting MantelzorgNL heeft zich de afgelopen jaren gericht op drie belangrijke taken te weten: 1) het uitvoeren van stichtingsactiviteiten, 2) het in opdracht van de vereniging uitvoeren van de VWS-agenda en 3) het eigenstandig ontplooiën van winstgevende maatschappelijke activiteiten zoals de ondersteuning van organisaties en overheden op het gebied van mantelzorg en informele zorg en de ontwikkeling van producten en diensten betrekking hebbende op de ondersteuning van mantelzorgers.

Doorontwikkeling stichting MantelzorgNL vanaf 2022

Een analyse van de ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving in het algemeen en mantelzorg in het bijzonder, doorlichting van de mantelzorgmarkt en krachtenanalyse maken duidelijk dat de stichting de komende jaren voor de uitdaging staat om de kansen die de samenwerking met de vereniging biedt maximaal te benutten. Om goed en snel te kunnen inspelen op de ontwikkelingen, wordt de stichting als het middel gezien. Hiervoor is financiering nodig met een betaalbaar perspectief, het versterken van ondernemers- en marketingvaardigheden en een krachtige positionering in de markt. Door de verdere doorontwikkeling van de stichting ligt voor zowel de vereniging als de stichting een nog sterkere positie in het werkveld in het verschiet. MantelzorgNL gaat vanaf 2022 volop aan de slag met het proces van doorontwikkelen van de stichting tot een (h)erkende en gewaardeerde maatschappelijke onderneming op het terrein van mantelzorg waarbij de focus ligt op organisaties die mantelzorgers ondersteunen. Daartoe richt zij zich vanaf 2022 nadrukkelijk op gemeenten, mantelzorgondersteunende organisaties, zorginstellingen en thuiszorgorganisaties. Deze organisaties hebben grote invloed in de uitvoering van hun maatschappelijke opdracht op de positie en rol van mantelzorgers. Daarnaast blijft de stichting zich richten op mantelzorgers die werk en zorg combineren in de samenwerking met stichting Werk & Mantelzorg. De stichting wil, op termijn, als landelijke speler in het mantelzorgveld, aanwezig in alle provincies, groot genoeg om hier aantoonbaar de 'keuzevrijheid', '(h)erkenning', 'ondersteuning' en 'lokale ondersteuningsstructuur' te versterken. Zodanig dat mantelzorgers in hun dagelijkse leven meer steun ervaren.

8.3 Governance

Een toekomstbestendig MantelzorgNL vraagt ook dat er gewerkt wordt in lijn met de Governancecode Sociaal Werk. Vanaf 1 januari 2019 kent MantelzorgNL een raad van toezichtmodel met een éénhoofdig bestuur waarbij sprake is van een personele unie tussen besturen en de raden van toezicht van vereniging en stichting. MantelzorgNL. MantelzorgNL voldoet aan de Governancecode.

Daarnaast voldoet MantelzorgNL in zijn geheel aan de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR). Bestuurders en toezichthouders betrokken bij beide rechtspersonen, worden verplicht procedures te bespreken, afspraken vast te leggen en deze binnen de vereniging of stichting te borgen.

9. Jaarplan 2022 - Vereniging MantelzorgNL

De strategische doelstellingen geven richting aan de activiteiten die MantelzorgNL voornemens is uit te voeren in 2022. In dit Jaarplan 2022 wordt per strategische doelstelling aangegeven welke activiteiten vereniging MantelzorgNL in 2022 onderneemt om de doelen te bereiken. De activiteiten die MantelzorgNL in 2022 uitvoert doet zij vanuit haar rol als belangenbehartiger en we laten met onze inspanningen de stem van mantelzorgers horen bij het maken van beleid. De activiteiten die wij uitvoeren zijn gebaseerd op de ons opgedane kennis (in zowel praktijk als theorie) welke wij in de vorm van producten vrij beschikbaar stellen. Ook in 2022 agenderen wij voor mantelzorgers belangrijke thema's en doen dit ten algemene nutte.

A. Mantelzorgers worden herkend en erkend

MantelzorgNL wil niet alleen bereiken dat de mantelzorger zichzelf herkent als mantelzorger, maar ook dat de samenleving hem/haar als mantelzorger herkent en zijn/haar bijdrage aan de kwaliteit van onze samenleving erkent én waardeert. Daartoe levert MantelzorgNL in 2022 de volgende inspanningen:

Programmaliijn A - de activiteiten voor 2022

- **Verwoorden van en communiceren over de maatschappelijke plaats, rol, functie en waarde mantelzorg.**
Als belangenbehartiger van mantelzorgers is MantelzorgNL de partij die de maatschappelijke discussie over mantelzorgers aanjaagt. Dit wordt gedaan als gesprekspartner voor discussie, via (social) media en via pers. De website van MantelzorgNL is een toegankelijke plek voor mantelzorgers en professionals om actuele informatie te vinden. In 2021 is gestart met een aantal trajecten waar MantelzorgNL aan bij blijft dragen zoals de discussie over de mantelzorgverklaring en het bestuurlijk akkoord Samen Sterk voor Mantelzorg. Het Ecorys onderzoek over de maatschappelijke waarde van mantelzorg zal in 2022 verder onder de aandacht gebracht worden.

Al langer constateert MantelzorgNL dat mantelzorg onder grote druk staat als we een doorkijk maken naar 2040. Daarnaast is er de visie op de samenleving: met de inzet op de participatiesamenleving en programma's als Langer Thuis wordt er steeds meer gevraagd van de naaste omgeving van de zorgvrager en daarmee al snel van de informele zorg. MantelzorgNL is van mening dat het publieke debat gevoed moet blijven worden over de positie van mantelzorg in ons zorgstelsel van de toekomst en daarmee bij te dragen aan het ideaalbeeld van een zorgstelsel dat houdbaar en voor alle partijen duurzaam is. MantelzorgNL wil in 2022 vanuit de positie als belangenbehartiger van mantelzorgers de knelpunten van de toekomst inzichtelijk maken en verkennen waar oplossingsrichtingen liggen. Dit zal gebeuren op basis van desk-research, interviews en gesprekken met experts en waar nodig aansluiten bij (bestaande) onderzoeken. De inzichten, kennis en resultaten zullen met partijen (tussentijds) gedeeld worden als adviezen om tot verbeteringen van de huidige ondersteuning te komen.

- **Vervolgcampagne voeren op 'Voorbereiden op mantelzorg' (bewustwording)**
Mede met het oog op het voorkomen van overbelasting bij mantelzorgers is het van belang dat mensen zich voorbereiden op het moment dat zij mantelzorger worden dan wel er een nodig hebben. Bewustwording is ook van belang om ervoor te zorgen dat toekomstige mantelzorgtaken passen bij het leven van de mantelzorger. Het moment van een crisis of diagnose bij de naaste vraagt om actie. Het is dan niet het moment om aan te geven wat iemand wel of niet wil gaan doen. Het is dus belangrijk om de aandacht te vestigen op zaken die je nu al kunt regelen of bespreken.

- **Faciliteren van de 'Dag van de mantelzorg' en de 'Week van de jonge mantelzorger'**
Op de "Dag van de Mantelzorg" worden overal in Nederland mantelzorgers in het zonnetje gezet. MantelzorgNL biedt lokale mantelzorgondersteunende organisaties materiaal en inspiratie en zorgt voor landelijke aandacht. Ook in 2022 gaat MantelzorgNL, in samenwerking met partners van de Landelijke Alliantie JMZ, een landelijke bewustwording campagne faciliteren. Weer zullen er diverse campagne materialen, fysiek en online, gratis beschikbaar worden gesteld aan de professionals die in de dagelijkse praktijk jonge mantelzorgers ontmoeten en begeleiden. Daarnaast wordt er meer ingezet op het betrekken van de landelijke pers en media.
- **Pers- en media-aandacht vragen**
We continueren uiteraard de inspanningen om pers- en media-aandacht te genereren voor mantelzorg en voor mantelzorgers relevante onderwerpen. MantelzorgNL geeft in 2022 nieuwe producten en de actuele (maatschappelijke) ontwikkelingen weer de nodige aandacht.
- **Continueren communicatie en informatiemomenten (zowel online als fysiek)**
Ook in 2022 zal MantelzorgNL op verschillende momenten en via diverse kanalen communiceren met de achterban en met externe partijen. We noemen:
  - De Nieuwjaarsbijeenkomst 2022 welke is bedoeld om met onze partners, mantelzorgers en andere belangstellenden de meest actuele ontwikkelingen rond mantelzorg te delen, de plannen voor het nieuwe jaar te ontvouwen en te inspireren om welgemoed het nieuwe jaar te starten;
  - Correspondentennetwerk; overleggen met representatieve vertegenwoordiging van organisaties uit het hele land;
  - Ambassadeursnetwerk (overleggen met individuele mantelzorgers die lokaal actief zijn)
  - Netwerk voor vertegenwoordigers van gemeenten welke in 2022 wordt opgezet;
  - Maandelijkse nieuwsbrieven voor mantelzorgers, organisaties en gemeenten;
  - Bijdragen aan congressen; wij leveren bijdragen met onze deskundigheid en expertise, ons netwerk en sprekers;
  - Inzet van vrijwilligers die ervaringsdeskundig zijn en die zeer goed in staat zijn om trainingen te geven en informatie over te dragen;
  - Het magazine MantelKracht wordt in 2022 drie paar keer per jaar uitgegeven.
  - De op maat edities vinden in overleg plaats met de afnemers van het platform.

- **Legitimiteit, steun en leden.**

De legitimiteit van een vereniging anno 2022 wordt gevormd door de manier waarop zij in staat is om het geluid van de achterban en het belang te verwoorden. MantelzorgNL organiseert op vele manieren dat signalen over mantelzorg en vanuit mantelzorgers haar bereiken. We doen dit door brancheonderzoek, mantelzorgpanel en steunpuntenpeiling. We combineren dit met signalen vanuit de Mantelzorglijn en advies en berichten via pers en media, gekoppeld aan onderzoek (SCP/ PBL/ CBS etc.). MantelzorgNL is het centrale punt waar signalen gewogen worden en gevormd tot standpunten die worden uitgedragen, van Den Haag tot steunpunten, mantelzorgers en andere geïnteresseerden.

Legitimiteit wordt ook verkregen aan de hand van drie formele netwerken binnen MantelzorgNL:

1. Het Ambassadeursnetwerk. Dit netwerk is in 2019 opgericht en bestaat uit individuele mantelzorgers die een rol spelen in het lokaal vertegenwoordigen van mantelzorg en mantelzorgers. Zij komen drie keer per jaar bijeen en vormen een klankbordgroep voor MantelzorgNL. Er worden signalen met elkaar gedeeld wat er op lokaal niveau speelt.
2. Het Correspondentennetwerk. In dit netwerk haalt MantelzorgNL vier keer per jaar signalen op van steunpunten. In dit netwerk wordt op regelmatige basis overleg gevoerd met een representatieve vertegenwoordiging van de mantelzorgondersteunende organisaties uit het land. We streven er naar dat ook deze organisaties in hun regio contact houden met collega-organisaties. Zij nemen daardoor indirect deel. Daar waar het gesprek in het ambassadeursnetwerk met mantelzorgers zelf is, wordt het gesprek in dit netwerk met professionals uit het veld gevoerd.

De steun voor de organisatie blijkt o.a. uit de betrokkenheid van correspondenten en ambassadeurs, van abonneerders en interesse van externe partijen. Onder deze partijen vallen bijvoorbeeld universiteiten en hogescholen die met MantelzorgNL onderzoek willen doen, of organisaties die een specifieke lobby willen voeren en MantelzorgNL betrekken als partij bij hun pleidooi.

Leden

MantelzorgNL zet voor 2022 in op het behoud van het ledenaantal (peildatum 1 januari 2022). We verwachten ook in 2022 een minimale stijging van het aantal leden. Dit afgezet tegen het natuurlijke verloop, is de doelstelling dat we nagenoeg op hetzelfde aantal leden blijven.

Collectieve leden

Voor veel mantelzorgers geldt dat zij zich lokaal verbinden aan een steunpunt en langs die weg gebruik maken van wat MantelzorgNL voor hen ontwikkelt. MantelzorgNL heeft voor 2022 een groeid doelstelling van collectieve leden gesteld van ongeveer 20% (peildatum 1 januari 2022). We verachten dat de stijging van collectieve leden in dezelfde trend kan doorzetten. Kritische kanttekening is dat het aantal collectieve leden erg afhankelijk is van maar een select aantal partijen. Mocht er een afvallen kan dat al snel een negatieve impact hebben op de doelstelling. Echter kan dat natuurlijk ook andersom ten positieve werken.

- **Mantelzorg als gewaardeerd onderdeel van de zorgdriehoek**

MantelzorgNL streeft ernaar dat mantelzorgers als een volwaardige partner van de zorgdriehoek worden gezien. Hiertoe zet zij zich in door zich sterk te maken voor een herkenbare en duidelijk positie van mantelzorgers in de richtlijnen voor zorgprofessionals en de uitvoering daarvan maar ook om het inzicht verschaffen bij zorgprofessionals wat de waarde is van een goede samenwerking met mantelzorgers.

B. Mantelzorg is een vrije keuze

MantelzorgNL ondersteunt mantelzorgers en behartigt hun belangen vanuit de visie dat mantelzorg een vrije keuze is en geen verplichting. Mantelzorger zijn geeft velen voldoening en zingeving maar is voor iedereen verschillend. Overheidsbeleid, zowel op nationaal als op lokaal niveau mag naar het oordeel van MantelzorgNL nooit leiden tot het instrumenteel inzetten van mantelzorgers. Mensen die ervoor kiezen om te mantelzorgen moeten zélf kunnen bepalen hoever ze daarin willen gaan. Belangrijk speerpunt voor MantelzorgNL is het versterken van de eigen kracht van mantelzorgers en het voorkomen van overbelasting. De mantelzorger moet zijn of haar balans vinden en behouden. Om als mantelzorger goede keuzes te kunnen maken is het van belang om goed geïnformeerd te zijn. MantelzorgNL wil de vraagbaak zijn waar iedere mantelzorger en iedere organisatie met vragen over mantelzorg terecht kan.

In 2022 continueert en ontwikkelt MantelzorgNL in dit kader de volgende diensten en producten:

Programmalijs B - de activiteiten voor 2022

- **Cliëntenondersteuning: informatieverstrekking en (juridisch)advies**

Cliëntenondersteuning (middels de Mantelzorglijn) is dagelijks geopend en biedt met professionals (en met ondersteuning van vrijwilligers) telefonisch, per mail en per whatsapp informatie, advies en een luisterend oor. Ook zijn we een meldpunt voor mantelzorgers en professionals. De Mantelzorglijn is voor iedereen toegankelijk. In coronatijd bewees de Mantelzorglijn deze dienst extra, door mantelzorgers steeds de meeste actuele ontwikkelingen omtrent de maatregelen die in de maatschappij gelden en effect op mantelzorgers hadden, beschikbaar te stellen. De actuele informatie is tevens beschikbaar op de website.

Iedereen in Nederland kan met vragen over en met signalen m.b.t. mantelzorg terecht bij de Mantelzorglijn. De vragen die mantelzorgers en professionals stellen geven een verfijnd inzicht in de (ontwikkeling van) problemen waarmee mantelzorgers te maken krijgen en de regionale verschillen daarin. MantelzorgNL rubriceert en analyseert deze informatie en signalen en gebruikt ze voor het opstellen van beleidsadviezen en nader onderzoek, onder andere via het nationale Mantelzorgpanel. Dezelfde signalen worden ook gebruikt als input voor nieuwe producten en diensten (advisering, scholing, training, informatieboekjes en -brochures, etc.) en in de communicatie via de website en nieuwsbrieven. De verhalen van individuele mantelzorgers gebruiken we om onderzoek naar mantelzorgers te illustreren.

- **Cliëntenondersteuning: juridisch advies**

Een onderdeel van cliëntenondersteuning is het bieden van juridisch advies. Met deze dienst helpt MantelzorgNL mantelzorgers die vastlopen in de bureaucratie. Het advies is algemeen en voor iedereen beschikbaar. Voor specifieke vragen kan doorverwezen worden naar experts. Voor MantelzorgNL leden zijn enkele gespecialiseerde vrijwilligers beschikbaar die mee kunnen naar hoorzittingen of helpen bij het invullen van formulieren. Ook deze vragen die bij Cliëntenondersteuning binnen komen worden gerubriceerd en gebruikt voor beleidsontwikkeling, advisering en scholing. Ook komt de kennis algemeen beschikbaar in toegankelijke producten als nieuwsbrieven, tiplijsten etc.

- **Productontwikkeling**

MantelzorgNL wil mantelzorgers helpen met het maken van de juiste afwegingen en keuzes. Om als mantelzorger de juiste keuze te kunnen maken, is adequate toerusting nodig. In 2022 blijft MantelzorgNL daarom werken aan nieuwe producten en actualisering van bestaande producten, zowel digitaal als fysiek, gericht op actuele vragen van (aankomende) mantelzorgers zoals:

- **Website**

In 2020 is er een nieuwe website geïntroduceerd. Evenals voorgaande jaren, blijft ons streven om ook in 2022 via dit kanaal meer bezoekers te bereiken op onze site en door te leiden naar de informatie die hen helpt. De website wordt daartoe continu aangepast op zowel de inhoud, taalgebruik en toepassingen.

- *Aanvulling van producten- en dienstenpalet voor GGZ-mantelzorgers;*
De afgelopen jaren hebben we diverse producten voor de doelgroep GGZ-mantelzorgers ontwikkeld en de professionals die met deze doelgroep werken. In 2022 willen we een vervolg hieraan geven. De focus zal liggen op mantelzorgers die in een thuissituatie zorgen voor iemand met psychische of psychiatrische problemen. Deze groep is geholpen bij een systeemgerichte aanpak. Waar mogelijk wordt hierbij aangesloten bij het concept van positieve gezondheid. Verder zal de samenwerking met MIND, Ypsilon en Labyrint-In Perspectief 2022 worden voortgezet. In de productontwikkeling wil MantelzorgNL een brug slaan tussen het sociaal domein en de GGZ
- *Aanvulling producten- en dienstenpalet voor mantelzorgende scholieren en studenten*
In 2022 gaan we de eerder ontwikkelde producten voor de basis- en voortgezet onderwijs, MBO en HBO/VO verder implementeren in de praktijk, monitoren, evalueren en waar nodig actualiseren. Verder zullen we verkennen hoe en met welke materialen/diensten we de CJG, GGD en jongerenwerkers kunnen activeren en equiperen om de samenhang zien tussen de ondersteuning van de zorgvrager en (jonge) mantelzorgers in het gezin, hen ondersteunen en waar nodig doorverwijzen.
- *Samenwerking continueren met de markt voor private mantelzorgondersteuning.*
De afgelopen jaren is er een privaat aanbod aan mantelzorgondersteuning ontstaan. Zowel in het regelwerk rond ziekte en wet- en regelgeving, als in de aanwezigheid van een betaalde kracht. MantelzorgNL vindt het belangrijk dat dit aanbod toegankelijk wordt aangeboden waarbij een minimum kwaliteitsniveau is geborgd. MantelzorgNL volgt de ontwikkelingen van de branchevereniging voor aanvullende mantelzorg en adviseert over mantelzorg. .
- **Aandacht blijven generen voor mantelzorg is een vrije keuze.**
MantelzorgNL zal ook in 2022, o.a. door de inzet van vrijwilligers, bloggers en vloggers, blijvend aandacht vragen voor het uitgangspunt dat mantelzorg een vrije keuze is.
- **Woonzorgconcepten**
In 2021 is de Podcastserie 'Tussen thuis en verpleeghuis' voor mantelzorgers geproduceerd en verspreid. In 2022 blijft MantelzorgNL middels lokale en nationale lobby aandacht voor het thema vragen.
- **De veranderende relatie en rollen tussen zorgvrager en mantelzorger¹⁶**
Als mantelzorger neem je - vaak vanzelfsprekend en met liefde - een verzorgende en beschermende rol aan. Die rol is nieuw en beïnvloedt altijd de relatie met je naaste. Dat heeft mooie aspecten, maar het kan ook moeilijk en verwarrend zijn. Het is belangrijk voor mantelzorgers om te realiseren dat relaties veranderen. Dit vraagt van mantelzorgers om een nieuwe balans te vinden in die relatie. MantelzorgNL wil zich inzetten voor het vergroten van de bewustwording van deze veranderende relatie en veranderende rol op het moment dat iemand mantelzorger wordt. Met als doel herkenning en erkenning van de nieuwe situatie, informeren over het belang van inzicht van de veranderende rol, doorbreken van taboes die kunnen ontstaan en kennisverspreiding.

---

¹⁶ Dit is een NIEUWE AMBITIE. Zie ook onderdeel E.

- **Aandacht voor het thema armoede in combinatie met mantelzorg**

Ongeveer 1 miljoen burgers in Nederland moeten rondkomen van een inkomen op of iets boven het sociaal minimum. Armoede is mede door de coronacrisis een thema dat hoog op de agenda staat. Het verlenen van mantelzorg kan van grote invloed zijn op de financiële situatie van mantelzorgers en andersom, een slechte financiële situatie kan effect hebben op de toegang tot mantelzorgondersteuning. Oftewel, mantelzorg en armoede is een gevoelige en moeilijke combinatie. Het is belangrijk, zeker nu de ongelijkheid in Nederland stijgt, dat hier meer oog voor komt. Daarom zal MantelzorgNL in 2022 extra aandacht besteden aan dit thema door o.a. een probleemanalyse uit te voeren. Omdat armoede ook voorkomt binnen doelgroepen als migranten en GGZ, ziet MantelzorgNL hierin vooral een taak voor zichzelf om mantelzorgers hierover zelf te informeren.

- **Programma ontwikkelen voor mantelzorgers met een migratieachtergrond¹⁷**

Met het ouder worden van de eerste generatie migranten, neemt het aantal migrantenmantelzorgers de komende jaren sterk toe. Het is van belang om deze groep tijdig te bereiken en op een passende wijze te ondersteunen. MantelzorgNL wil in 2022 diensten en producten, die al zijn ontwikkeld voor andere doelgroepen, toepasbaar maken voor deze doelgroep. Ook gaan we aan de slag met professionals die mensen met een migratieachtergrond ondersteunen. Dit gebeurt in samenwerking met andere partijen, zoals die sinds 2021 samen komen in een consortium. In 2022 wordt dit versterkt als Kennisplatform om kennis, materialen en praktijkvoorbeelden te ontsluiten. Daarnaast wordt, met andere partijen, bijgedragen aan versterking van ondersteuning van mantelzorgers specifiek voor de Indische-Molukse gemeenschap in Nederland.

- **Betalen mantelzorgers**

In 2021 heeft MantelzorgNL samen met Movisie en Vilans een Lagerhuisdebat georganiseerd over het wel of niet betalen van mantelzorgers als beloning voor hun inzet. Aan dit vraagstuk zitten diverse haken en ogen. Het debat heeft laten zien hoe gevoelig dit vraagstuk is. In 2022 zetten wij met Movisie en Vilans in op een eindproduct voor mantelzorgers, beleidsmakers en zorgprofessionals.

C. Ondersteuning van mantelzorgers in Nederland is van een goed niveau

Om te kunnen spreken van een goed niveau van mantelzorgondersteuning in Nederland is een stelsel van publieke en private diensten en producten nodig dat recht doet aan zowel de grote groep mantelzorgers waarmee het goed gaat als voor de risicogroepen bij wie overbelasting dreigt of al aan de orde is. Hieronder valt het hele scala aan mogelijke ondersteuningsmogelijkheden van waardering tot respijt, zowel in algemene voorzieningen als maatwerkvorm. Om die situatie dichterbij te brengen worden in 2022 door MantelzorgNL verschillende activiteiten en projecten ontwikkeld, welke waar nodig en mogelijk in samenwerking met andere partijen worden uitgevoerd:

Programmaliijn C - de activiteiten voor 2022

- **Passend vergoedingstelsel bij de zorgverzekeraars**

Op basis van (deel)inventarisatie 2019, gaan we in 2022 verder met de gesprekken met de verzekeraars om mantelzorg als belangrijk thema onder de aandacht te houden. MantelzorgNL volgt de ontwikkelingen waarbij gemeenten en zorgverzekeraars lokaal tot meer samenwerking komen. . Op deze manier kan ingesprongen worden op kansen die zich voordoen en vroegtijdig signalen opgepikt worden. Daarnaast, via een tool, gaan we ook in 2022 inzichtelijk maken welke vergoedingen verzekeraars bieden voor mantelzorgers vanuit aanvullende pakketten.

---

¹⁷ Dit is een NIEUWE AMBITIE. Zie ook onderdeel E.

- Lokale en nationale lobby

Wij leveren input op beleid om de positie van mantelzorgers te versterken. Dat doen we zowel lokaal als nationaal. De bijdrage die we leveren is gebaseerd op signalen die we krijgen vanuit de Mantelzorglijn, de correspondenten, onze ambassadeurs, uit onderzoek etc. Dit vertalen we in lobbybrieven en position papers. Op basis daarvan voeren we gesprekken met VWS, andere ministeries, Tweede Kamerleden etc. In 2022 hebben we speciale aandacht voor de gemeenteraadsverkiezingen en staan we lokale steunpunten bij met kennis om zelf, lokaal, lobby te voeren voor mantelzorg in hun gemeente

- Toekomstbestendig maken van mantelzorgondersteuning

Dit onderdeel bestaat uit de volgende drie thema's van ondersteuning:

- *Toekomst bestendig maken van mantelzorgwaardering*

De mantelzorgwaardering is een belangrijk middel om mantelzorgers te waarderen. Deze kent echter zes jaar na de overheveling van de financiële middelen nog steeds grote verschillen per gemeente. Waar in de ene gemeente mantelzorgers jaarlijks een financiële waardering ontvangen, hebben andere gemeenten de waardering afgeschaft of sterk versoberd. MantelzorgNL vindt dat de waardering zichtbaar en tastbaar moet zijn naar mantelzorgers en dat de gelden niet in een bezuinigingsopdracht moeten verdwijnen. Door onderzoek en vervolgens via pers en lobby blijven we hier aandacht voor vragen. MantelzorgNL zal in 2022 een thema nieuwsbrief uitbrengen met goede voorbeelden voor gemeenten. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheden om een webinar te organiseren waar benadrukt wordt wat de toegevoegde waarde van mantelzorgers is en het belang om dit te waarderen.

- *Respijtzorg toekomstbestendig maken*

Een essentieel onderdeel van mantelzorgondersteuning zijn de respijtvorzieningen. In 2022 zal MantelzorgNL aandacht blijven vestigen op respijtzorg en daarbij aansluiten op lokale oplossingen van gemeenten, verzekeraars en zorgkantoren. MantelzorgNL zal opnieuw aandacht vragen voor de uitvoering van de aanbevelingen van de landelijk respijtaanjager Clemence Ross. d.m.v. een gerichte lobbycampagne waarin de nadruk komt te liggen op de aanbevelingen van de landelijk respijtaanjager Clemence Ross. Onderdeel van deze lobby richting de politiek betreft o.a. het aanpassen van de financieringsstructuur, richting gemeenten en verzekeraars zal worden gepleit om echt werk te maken van het regelen van de financiering achter het loket. Tenslotte wil MantelzorgNL in 2022 campagne voeren om mantelzorgers te wijzen op het belang van respijtzorg. Dit met het MKBA achter de hand.

Daarnaast verkennen we hoe respijtzorg op een andere, meer structurele manier ingericht kan worden, zodat mantelzorgers die behoefte hebben aan respijt dat ook werkelijk kunnen krijgen. Nu is het nog te vaak zo dat het aanbod versnipperd is en de procedures om in aanmerking hiervoor te komen nodeloos ingewikkeld zijn, laat staat de financiering. Op basis van de beschikbare informatie en onderzoeken die er liggen, wordt er een verkenning gedaan: op wat voor manier moet de respijtzorg in Nederland ingericht worden, zodat het laagdrempelig, tijdig en op maat aangeboden kan worden (zie de bevindingen van Clemence Ross). Daarbij zal vooral gekeken moeten worden naar de financieringsstructuur/ lokale en regionale structuren (wat bied je lokaal aan en wat is voldoende dekkend om regionaal aan te bieden)/ lichte en zware vormen van respijtzorg. De verkenning wordt met partijen gedeeld om verandering voor elkaar te krijgen op dit dossier.

- *Doorontwikkeling van de acht vraaggebieden*¹⁸

Vanuit het Adviesteam Mantelzorg dat in 2020 gestart is, blijkt dat gemeenten en steunpunten op zoek zijn naar voorbeelden van ondersteuning uit andere gemeenten. Voorbeelden inspireren om tot betere ondersteuning te komen. MantelzorgNL wil daarom in 2022 hieraan bijdragen om de acht vraaggebieden verder uit te werken en te verdiepen met praktische voorbeelden. In het bijzonder komt er aandacht voor het onderwerp respijtzorg en met dit thema zal gestart worden. Het eindresultaat wordt een overzichtelijke website waarop gezocht kan worden op vraaggebied.

- **Werkgevers ondersteunen in ontwikkeling/uitvoering mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid**

Werk combineren met mantelzorg is vandaag de dag heel normaal. Gemiddeld 1 op de 4 werknemers combineert werk met mantelzorgtaken en dat aantal zal de komende jaren alleen maar toenemen. Het voorkomen van uitval, een hoog ziekteverzuim en verminderde productiviteit behoeft prioriteit in het mantelzorgbeleid van werkgevers. MantelzorgNL ondersteunt, samen met Werk&Mantelzorg, werkgevers in het versterken van de organisatie en het bespreekbaar maken van dit belangrijke en actuele thema. Binnen de stichting Werk & Mantelzorg zetten wij ons in op het bespreekbaar en mogelijk maken van de combinatie werk en mantelzorg, specifiek gericht op werkgevers uit het midden- en kleinbedrijf. Daarbij ontwikkelen praktische hulpmiddelen voor werkgevers en werknemers.

- **Mantelzorgondersteuning verstevigen in gemeenten d.m.v. deelname aan het Adviesteam Gemeenten en daarmee gemeenten adviseren over mantelzorgbeleid**

Vanuit het Bestuurlijk Akkoord 'Samen Sterk voor Mantelzorg' is in oktober 2020 gestart met het advies-team gemeenten. Samen met Movisie en nog een expert, worden gemeenten geholpen met vragen die zij over mantelzorg(beleid) hebben. Elke vraag krijgt een op maat toegesneden advies. Over de meest voorkomende vragen wordt een webinar georganiseerd, onder de titel 'Het uur van de mantelzorg'. In het kader van de pilots mantelzorgverklaring kunnen gemeenten het adviesteam benaderen voor advies specifiek over dit onderwerp¹⁹.

- **Inspanning leveren t.b.v. de (rechts)positie van mantelzorgers o.a. door een bijdrage te leveren aan de mantelzorgverklaring**

Mantelzorgers hebben in geen van de wetten waar zij vaak mee te maken hebben (Wmo, Zvw, Wlz en Jeugdwet) een beschreven positie. In de Wmo, waarin primair de ondersteuning van mantelzorgers is geregeld, gaat het om het maatwerkgesprek. Daar moeten op basis van een goed gesprek afspraken gemaakt worden over ondersteuning. Mantelzorgers hebben onvoldoende helder waar zij wel of niet op mogen vertrouwen als het om hun (rechts)positie gaat. Vaak worden zij ook geconfronteerd met 'kastje-muur' situaties, als instanties vragen om bewijs. MantelzorgNL wil dat mantelzorgers die gevraagd wordt te bewijzen dat zij mantelzorger zijn, hier op een eenduidige wijze aan kunnen voldoen. De ambitie van MantelzorgNL voor 2022 is het leveren van een bijdrage aan gemeenten die aan de slag gaan met het VWS programma 'Verbeter de toegang tot mantelzorgregelingen in uw gemeente'. MantelzorgNL wil de resultaten daarvan agenderen bij zowel de politiek als de VNG en deze gebruiken om meer gemeenten in te laten zien dat de mantelzorgverklaring een helpend instrument is.

- **Nieuw richtlijn mantelzorg**

In 2021 is de richtlijn mantelzorg afgerond voor professionals om draagkracht en draaglast bespreekbaar te maken met mantelzorgers. De bedoeling is om overbelasting bij mantelzorgers te voorkomen of te verminderen. MantelzorgNL zal in 2022 betrokken blijven bij de implementatie van deze richtlijn en actief bijdragen om deze richtlijn bekend te maken bij professionals. Daarvoor zal ondersteunend materiaal ontwikkeld worden, dat ook gebruikt kan worden in de cursussen en training van MantelzorgNL.

¹⁸ Dit is een NIEUWE AMBITIE. Zie ook onderdeel E.

¹⁹ Ten tijde van het schrijven het jaarplan heeft VWS nog niet definitief besloten of het project wordt voortgezet.

D. Lokaal krachtige ondersteuningsstructuur

Op lokaal niveau zijn diverse instanties en organisaties verantwoordelijk voor de ondersteuning van mantelzorgers. MantelzorgNL hecht er waarde aan om in goed contact te staan met deze mantelzorg-ondersteunende organisaties; ze zijn immers onze 'partners in care'. Wederzijds inzicht te hebben in de knelpunten, mogelijkheden en onmogelijkheden is nodig om gezamenlijk wegen te vinden om mantelzorgers zo goed mogelijk te bedienen. Het is belangrijk om elkaar over en weer te steunen, te informeren en te inspireren met goede voorbeelden en om kennislacunes bij elkaar op te vullen. Dit doet MantelzorgNL in 2022 op de volgende manieren:

Programmalijn D - de activiteiten voor 2022

- **Organiseren van 'Kennis van Zaken-bijeenkomsten'**
Deze bijeenkomsten organiseren we voor gemeenten en partnerorganisaties ter verbetering van de ondersteuning en voor nieuwe ontwikkelingen en producten voor mantelzorgers op lokaal niveau. In 2022 gaat MantelzorgNL wederom 'Kennis van Zaken-bijeenkomsten' organiseren.
- **Onderzoek onder achterban (NMP; SSP; tweejaarlijks branchemonitor)**
Met het Nationaal Mantelzorgpanel peilt MantelzorgNL de meningen van mantelzorgers over actuele onderwerpen. Op deze wijze kan MantelzorgNL langs verschillende paden monitoren hoe het met mantelzorgers gaat. Deze online enquêtes gaan bijvoorbeeld over de effecten van financiële regelingen of het geven van zorg. Ook in 2022 zal MantelzorgNL weer een aantal onderzoeken uitvoeren waarvan de resultaten gedeeld worden met het ministerie van VWS.
- **JMZPro en de jonge mantelzorger**
Met JMZPro en de alliantiepartners werken we ook in 2022 verder samen op het gebied van de ondersteuning van jonge mantelzorgers. Zie hiervoor ook 'Week van de jonge mantelzorger'.
- **Doorontwikkeling MantelzorgNL app**
In 2020 is de app voor mantelzorgers tot stand gekomen in samenwerking en dankzij financiering door Zorgkantoor Menzis. De app levert achtergrond informatie over mantelzorg, nieuws en directe toegang tot de Mantelzorglijn. Met de app worden mantelzorgers actief op de hoogte gehouden over relevante informatie, kunnen zij snel informatie vinden en kunnen zij vragen stellen. In 2022 gaat MantelzorgNL de app doorontwikkelen en nog laagdrempeliger maken.
- **Doorontwikkeling online community voor mantelzorgers**
De community is een uitbreiding van het digitale aanbod van MantelzorgNL. In de community kunnen mantelzorgers elkaar in specifieke groepen ontmoeten, steunen en kennis uitwisselen. Lokale organisaties kunnen een eigen lokale groep beheren en zo mantelzorgers adequaat informeren over nieuws en aanbod. De community wordt mede gefinancierd door het Oranjefonds.
- **Ontwikkelen van een masterclass Mantelzorg voor besluitvormers, bestuurders en beleidsmakers.**
In 2020 en 2021 zijn er inspiratiesessies georganiseerd waarin actuele mantelzorgthema's aan de orde zijn gekomen en waarop bestuurders zich per keer konden intekenen. In 2022 laat MantelzorgNL deze vorm los en kiest voor een masterclass opzet, bij voorkeur in samenwerking met een Hogeschool of Universiteit.
- **Effectiviteit mantelzorgondersteuning**
In 2021 heeft MantelzorgNL een stappenplan ontwikkeld om bij te dragen aan het meten van impact en effectiviteit van mantelzorgondersteuning op gemeentelijk niveau. In 2022 zal dit een vervolg krijgen door het stappenplan lokaal nog meer bekend te maken en te onderzoeken hoe dit stappenplan in de praktijk werkt. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zullen concrete verbeteringen voor de steunpunten doorgevoerd kunnen worden.

E. Opvolging Programma langer thuis en de vier nieuwe ambities

Diverse gesprekken met het Ministerie van VWS hebben duidelijk gemaakt dat er naast de mogelijke opvolging van het programma 'Langer Thuis' bij VWS ook een aantal andere ambities liggen op het gebied van mantelzorg. Ambities die MantelzorgNL van harte ondersteunt. MantelzorgNL heeft goed geluisterd naar de wens van VWS om invulling te geven aan deze (vier nieuwe) ambities en heeft deze voor de integraal opgenomen in de vier programmalijnen opgenomen van dit jaarplan. Voor het overzicht worden deze nieuwe ambities in deze paragraaf toegelicht.

Opvolging Programma langer thuis

Het kabinet Rutte IV heeft met het programma Langer Thuis ingezet op het versterken van de lokale en regionale structuren om ouderen langer thuis te kunnen laten wonen. In dit programma is ook veel aandacht voor mantelzorg en vrijwilligersinzet. Het programma heeft al veel opgebracht, maar is nog niet klaar. Deelnemende partijen, waaronder MantelzorgNL, hebben voortzetting van het programma bepleit. Omdat het draagvlak breed en groot is, verwachten wij opvolging. Hoe deze eruit komt te zien is nog niet duidelijk, maar MantelzorgNL pleit ervoor dat op het thema mantelzorg in ieder geval verder wordt gewerkt aan de afspraken uit 'Samen sterk voor Mantelzorg'.

Ambitie 1 - Mantelzorg voorbereiden op de toekomst

Mantelzorg neemt sinds jaar en dag in ons zorgstelsel een belangrijke plaats in. Het is van belang om niet alleen de administratieve en procedurele knelpunten te helpen oplossen, maar juist ook voorbereid te zijn op de toekomst. In hoofdstuk 2 van het jaarplan 2022 wordt uitvoerig de problematiek geschetst waar mantelzorgers tegen aan lopen bij instellingen en binnen het huidige (financiële) beleid. Al langer constateert MantelzorgNL dat mantelzorg onder grote druk komt te staan als we een doorkijk maken naar 2040. Deze druk bestaat o.a. uit de toenemende zorgvraag, afnemend aantal mantelzorgers, wijzigende demografie en toenemende zorgkosten. Daarnaast is er de visie op de samenleving: met de inzet op de participatiesamenleving en programma's als Langer Thuis wordt er steeds meer gevraagd van de naaste omgeving van de zorgvrager en daarmee al snel van de informele zorg.

Op het thema mantelzorg is eerder een tweetal belangrijke trajecten geweest en/ of in gang gezet. Deze zijn (Ont)regel de mantelzorg en het bestuurlijk akkoord Samen Sterk voor Mantelzorg. Dit zijn belangrijke initiatieven geweest met concrete acties als resultaat om verbeterlagen voor mantelzorgers voor elkaar te krijgen. Tegelijkertijd merkt MantelzorgNL – als belangenbehartiger – dat het publieke debat gevoed moet blijven worden over de positie van mantelzorg in ons zorgstelsel van de toekomst en daarmee bij te dragen aan het ideaalbeeld van een zorgstelsel dat houdbaar en voor alle partijen duurzaam is.

MantelzorgNL wil in 2022 vanuit de positie als belangenbehartiger van mantelzorgers de knelpunten van de toekomst inzichtelijk maken en verkennen waar oplossingsrichtingen liggen. Dit zal gebeuren op basis van desk-research, interviews en gesprekken met experts en waar nodig aansluiten bij (bestaande) onderzoeken. De focus zal liggen op lokale ondersteuning, de positie van mantelzorgers in den brede en de financierbaarheid. De kennis die ontwikkeld wordt, zal met partijen (tussentijds) gedeeld worden als adviezen om tot verbeteringen van de huidige ondersteuning van mantelzorgers te komen voor de periode tot 2040.

Ambitie 2 - Programma mantelzorgers met migratieachtergrond 2022

De groep migrantenouderen in Nederland wordt steeds groter. Met het ouder worden neemt de behoefte toe aan zorg en ondersteuning. Het aantal mensen in Nederland met een migratie-achtergrond is 24,6 % (CBS, 2020). Het aantal mensen met dementie neemt bovendien ruim 3 a 4 keer zo hard toe onder niet-westerse migranten in vergelijking tot autochtonen. Mantelzorgers met een niet-westerse migratieachtergrond helpen gemiddeld intensiever en langduriger dan autochtonen. Zij ondervinden dan ook relatief een hoge belasting (CBS, 2020). O.a. omdat de mantelzorgtaak al op jonge leeftijd begint wanneer de oudere migranten de taal minder goed beheersen (administratie, begeleiden bij contact met instanties en professionals en optreden als tolk). De kloof in zorgopvattingen tussen generaties is in transitie en betreft een aandachtspunt. Onder mensen met een migratie-achtergrond is er sprake van een kennisachterstand. Er is veel onwetendheid over ziektebeelden. Zo wordt dementie laat gediagnosticeerd, mantelzorgers weten niet hoe om te gaan met zorgvrager wanneer er sprake is van gedragsverandering. Vanuit gewoonte en schaamte wordt hulp van buiten de eigen gemeenschap niet of laat ingeschakeld. Maar ook andersom: professionals geven onvoldoende informatie/geen doorverwijzing vanuit de aanname dat migrantenouderen het zelf wel oplossen met hulp vanuit de eigen gemeenschap. Professionals geven ook aan dat ze zich onvoldoende competent en ondersteund voelen om passende zorg aan migranten te geven (handelingsverlegenheid).

MantelzorgNL wil in 2022 de doelgroep nadrukkelijker bereiken, producten en diensten toepasbaar maken en bijdragen aan bewustwording van mantelzorg bij de doelgroep. Meerdere organisaties zijn op dit thema (deels) werkzaam. MantelzorgNL wil daarom een verbindende rol spullen tussen deze partijen zoals gezamenlijk – als een consortium – een kennisplatform kan ontstaan. Aansluiting bij bestaande contacten en trajecten wordt voortgezet of gezocht, zoals: 'Dementievriendelijke gemeente', 'Waardig Ouder Worden' (NOV), 'Erkenning van de Molukse Indische gemeenschap', 'Gezond ouder worden in 2 werelden' (Saxion), Regionaal Netwerk Cultuursensitieve Zorg Zwolle etc.

Ambitie 3 - Uitwerking acht vraaggebieden

De acht vraaggebieden die in 2009 in de Wmo omschreven werden als 'basisfuncties Lokale ondersteuning vrijwilligerswerk en mantelzorg', bieden nog steeds een doeltreffend overzicht van mantelzorgondersteuning in een gemeente. Uit onderzoek blijkt dat gemeenten behoefte hebben aan een kader²⁰ en hieruit blijkt dat de vraaggebieden nog steeds relevant zijn voor gemeenten om beleid op in te richten. MantelzorgNL stimuleert dat gemeenten hun mantelzorgondersteuning via de acht vraaggebieden inrichten. Voor de gemeenten zijn er veel mogelijkheden om hier eigen keuzes in te maken. Mantelzorg NL (en het Adviesteam Mantelzorg) worden met regelmaat door gemeenten en steunpunten benaderd om advies in het maken van deze keuzes. Ook vragen ze naar voorbeelden uit andere gemeenten als inspiratiebron. Hierin geldt dat de behoeften van gemeenten en steunpunten onderling verschillen, afhankelijk van budget, demografische situatie, politieke voorkeuren en andere factoren. MantelzorgNL wil hierin faciliteren door gemeenten en steunpunten te inspireren met voorbeelden op de acht vraaggebieden, zodat gemeenten beter inzicht hebben wat ze aan mantelzorgondersteuning bieden en waar ze naar toe willen om mantelzorgers in hun gemeente zo goed mogelijk te kunnen ondersteunen.

---

²⁰ (rapport van Spectrum 'Onderzoek naar lokale mantelzorgondersteuning, wat hebben gemeenten nodig om de kloof tussen vraag en aanbod te overbruggen?', aug. 2020, blz. 19)

Ambitie 4 - De veranderende relatie en rollen door mantelzorg

Als mantelzorger neem je - vaak vanzelfsprekend en met liefde - een verzorgende en beschermende rol aan. Die rol is nieuw en beïnvloedt altijd de relatie met je naaste. Dat heeft mooie aspecten, maar het kan ook moeilijk en verwarrend zijn. Het is belangrijk om je te realiseren dat je relatie anders wordt en hoe ga je daarmee om gaat. Je moet op zoek naar een nieuwe balans. Als je partner een chronische ziekte of beperking heeft, verandert er nogal wat in de relatie. Van partners wordt je mantelzorger en zorgvrager. De wederkerigheid en gelijkwaardigheid veranderen waardoor de relatie onder druk komt te staan. Daarmee verandert er ook vaak iets in de lichamelijke intimiteit en seksualiteit die je met elkaar deelt. Als je ouder zorg nodig heeft, krijg je als kind (jong of volwassen) vaak een rol in de ondersteuning. Daarbij kan sprake zijn rolomkering: het kind zorgt als een ouder voor zijn of haar moeder. Ook in alle andere relaties (familie, burens, vrienden, collega's) bepaalt de rol die je hebt ten opzichte van elkaar voor een groot deel hoe je je gedraagt en welke verantwoordelijkheden je neemt. Natuurlijk gebeurt dit in wisselwerking met je omgeving. Het kan helpend zijn als je je bewust bent van de verschillende rollen die je inneemt. En dus van het feit dat de rol kan veranderen als er sprake is van ziekte en mantelzorg. Daarbij is een eventuele karakterverandering door de aandoening een extra risicofactor.

MantelzorgNL gaat zich in 2022 inzetten voor het vergroten van de bewustwording van deze veranderende relatie en veranderende rol als je mantelzorger wordt met als doel:

- Herkenning en erkenning. Zorgen voor een ander beïnvloedt de relatie, op zeer verschillende manieren. De ene relatie is de andere niet, en hoe je ermee om gaat verschilt.
- Mantelzorgers informeren over belang van inzicht je eigen veranderde rol voor het voorkomen van overbelasting
- Doorbreken van taboe bijvoorbeeld als het gaat om intimiteit en seksualiteit, als het gaat om het niet willen zorgen voor je naaste, als het gaat om scheiden na het ontstaan van zorgafhankelijkheid etc.
- Kennis over waar je als mantelzorger terecht kunt als je hier vragen over hebt.
- Kennis vergroten en tools aanreiken bij mantelzorgsteunpunten over dit onderwerp, zodat zij mantelzorgers beter kunnen ondersteunen.

10. Jaarplan 2021 - Innovatieprojecten

MantelzorgNL voert een groot aantal taken uit in opdracht van het ministerie van VWS en wij helpen gemeenten, instellingen en organisaties met op-maat-vraagstukken middels advies en scholing. Maar MantelzorgNL vindt de innovatie in onze sector van groot belang en zet daarom in op innovatieprojecten. Dit zijn ontwikkeltrajecten die MantelzorgNL projectmatig uitvoert in opdracht van en in samenwerking met andere partijen. In 2022 worden de navolgende innovatieprojecten voortgezet:

Mantelzorg Werkt!

Mantelzorg Werkt is een programma gericht op organisaties en bedrijven waarmee invulling wordt gegeven aan mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid. Het programma houdt onder meer in: toegang verschaffen tot informatie over mantelzorg(en) via het intranet van de werkgever, een lidmaatschap van MantelzorgNL voor mantelzorgende werknemers en een aanbod van training/coaching voor werkende mantelzorgers in de vorm van (digitale) coaching en/of mantelzorgcoachsprekuren voor mantelzorgers op werklocatie.

Samenwerking met de Stichting Werk & Mantelzorg

De samenwerking gaan we in 2022 verder verbreden en verdiepen. Het aanbod voor individuele werkende mantelzorgers gaan we versterken en samen met Werk & Mantelzorg verder verspreiden. Hiermee bieden we werkgevers die mantelzorgvriendelijk werken aanvullend tools voor hun werknemers die ook mantelzorgtaken verrichten. Daarnaast gaan we samen met de Stichting kijken of we producten en diensten kunnen ontwikkelen voor HR-professionals, trainers, vitaliteitscoaches etc. die zij kunnen gebruiken in hun ondersteuning aan werkende mantelzorgers. Tot slot, willen we ook onderzoeken hoe we gezamenlijk het thema verder kunnen brengen..

NOV-project Samen ouder worden

In 2022 voert MantelzorgNL een vijftal deelprojecten uit binnen het NOV-project "Samen ouder worden". In samenwerking met lokale organisaties voor mantelzorgondersteuning en vrijwillige inzet zet MantelzorgNL samenwerkingsstructuren op, welke bijdragen aan het langer thuis kunnen blijven wonen van ouderen, gericht op inzet en ondersteuning van het informele netwerk.

Ondersteuningsteam mantelzorg

Hoewel VWS nog geen formele toezegging heeft gedaan, gaat MantelzorgNL ervan uit dat zij ook in 2022 (in samenwerking met Movisie en het ministerie van VWS) uitvoering geeft aan het Ondersteuningsteam Mantelzorg. Adviseurs uit dit team helpen gemeenten met vragen over hun mantelzorgbeleid en met de taak van gemeenten met het verbeteren van de toegang voor mantelzorgers.

Mantelzorgers van Indische of Molukse afkomst

Vanuit het programma "Collectieve erkenning van Indisch-Moluks Nederland" voert MantelzorgNL samen met Pelita en LSMO een project uit voor mantelzorgers uit de Indisch Molukse gemeenschappen. In een drietal gemeenten werken we aan verbetering van de toegang en ondersteuning van deze groepen mantelzorgers. Wij richten ons zowel op de mantelzorgers, de gemeenten en zorgaanbieders. De looptijd van dit innovatieprogramma is najaar 2021 tot eind 2023.

Casusteam Mantelzorglijn

Ingegeven door de coronacrisis heeft de Tweede Kamer tijdelijk gelden vrij gemaakt voor de positie van de mantelzorger tijdens deze crisis. De gelden zijn bedoeld om de positie van de mantelzorger te versterken en ondersteuning te bieden aan individuele mantelzorgers die dreigen overbelast te raken of vastlopen in huidige ingewikkelde wet- en regelgeving. De gelden zijn specifiek bedoeld voor de Mantelzorglijn, omdat mantelzorgers op deze manier makkelijk hun vragen kunnen stellen. Dit tijdelijke project is in 2021 gestart en loopt door tot de zomer van 2022. Met extra bemensing aan de Mantelzorglijn en juridisch advies, kunnen mantelzorgers extra ondersteund worden bij vragen die zij hebben, ondersteuning die zij zoeken of zo goed mogelijk doorverwezen worden naar experts elders.

11. Jaarplan 2022 - MantelzorgNL_{PRO}

In 2021 is zijn de voorbereidingen getroffen om de stichting te versterken. Een interne werkgroep heeft, in nauwe afstemming met de raad van bestuur en de raad van toezicht, aan de basis gestaan van een businessplan waarin de marktkansen voor de stichting zijn verkend en een aantal toekomstscenario's te beschrijven. Er is een analyse gedaan van de ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving in het algemeen en mantelzorg in het bijzonder. De mantelzorgmarkt is doorgelicht en er is een krachtenanalyse gedaan van de stichting zelf. Dit alles heeft geleid tot een businessplan waarin de ambitie is vastgelegd om zichzelf in 2028 ontwikkeld te hebben tot een (h)erkende en gewaardeerde maatschappelijke onderneming op het terrein van mantelzorg. De nadruk hierbij ligt op het realiseren van een positief maatschappelijk resultaat en een groeiende omzet uit bedrijfsactiviteiten met een gezond financieel resultaat.

Om zich nadrukkelijk te kunnen positioneren heeft de stichting een onderscheidende én verbindende merknaam nodig. Een naam die wél de hechte onderlinge relatie toont met de vereniging maar tegelijkertijd de verschillen benadrukt. Om deze redenen is er voor gekozen niet langer te spreken van stichting maar van MantelzorgNL_{PRO}.

MantelzorgNL_{PRO} wil dat mantelzorgers op een bij hun leven passende manier kunnen zorgen en in staat zijn deze zorg te combineren met andere activiteiten zoals werk en zij wil er alles aan doen om dit te bereiken. Dit door organisaties, die vanuit hun positie en rol in de Nederlandse samenleving hieraan een bijdrage kunnen of horen te leveren, met raad en daad bij te staan bij de vorming van visie en beleid, alsmede het organiseren en uitvoeren daarvan, gericht op mantelzorg en mantelzorgers. Met als gewenst gevolg dat zij zich zowel méér inspinnen om méér 'keuzevrijheid', '(h)erkenning', 'ondersteuning' en 'lokale onder-steuningsstructuur' te realiseren, als hierin doelgerichter en effectiever te handelen.

MantelzorgNL_{PRO} staat de komende jaren voor de uitdaging om de kansen die de samenwerking met de vereniging MantelzorgNL biedt maximaal te benutten en zo een stevige positie te verkrijgen in de markt. Dit vraagt om investeringen in de versterking van stichting. Noodzakelijk daartoe zijn: een zeer goede samenwerking met de vereniging, financiering met een betaalbaar perspectief, het versterken van ondernemers- en marketingvaardigheden en een krachtige positionering waarin ruimte is voor zowel verwantschap als onderscheid.

MantelzorgNL_{PRO} zal zich in 2022 nadrukkelijk richten op de doelgroepen gemeenten, mantelzorg-ondersteunende organisaties, zorginstellingen en thuiszorgorganisaties. Dit vanwege de invloed die deze partijen in de uitvoering van hun maatschappelijke opdracht en als werkgever (kunnen) hebben op de positie en rol van mantelzorgers. Naast deze doelgroepen blijft de stichting zich ook richten op mantelzorgers die werk en zorg combineren in de samenwerking met stichting Werk & Mantelzorg.

In 2022 zet MantelzorgNL_{PRO} zich in op de volgende activiteiten:

Centraal zetten van de klant in een ondernemende organisatie

Op het gebied van mantelzorg en alle ontwikkelingen daaromheen is intern veel kennis. Om echter voor elke doelgroep passende producten & diensten aan te kunnen bieden willen we op doelgroep niveau meer inzicht in trends en ontwikkelingen. Daarnaast is het van essentieel belang om adequaat in te kunnen spelen op de behoeften van de klanten. Relatiebeheer zal de sleutel zijn om enerzijds de behoefte op te halen maar ook voor de uiteindelijke verkoop van producten en diensten. Hierin is er ruimte voor ondernemerschap; gecalculerde risico's nemen, investeringen doen, uitproberen etc.

Werken op doelgroep niveau

Binnen de stichting is er onderscheid tussen een viertal doelgroepen te weten: mantelzorgondersteunende organisaties, gemeenten, VVT instellingen en werkgevers. Omdat deze doelgroepen dermate verschillend van elkaar en zich in andere klantenfasen bevinden, vergt het per doelgroep een andere aanpak (zie hieronder verder).

Het belang van relatiebeheer

In de markt waarin de stichting zich bevindt is relatiebeheer zeer belangrijk. Verkopen (producten/diensten met grotere omzet) ontstaan voornamelijk uit direct contact met de klant. Tevens is het zaak om binnen de doelgroepen potentie aan te kunnen geven (op welke partijen gaat de focus liggen qua relatiebeheer). Vanuit daar zal er op een gestructureerde manier de relaties worden onderhouden met daaraan duidelijke doelstellingen gekoppeld die voortvloeien uit de gekozen strategie per doelgroep (bv: klant naar een andere klantfase brengen, specifieke verkoop van producten/diensten, waardevolle contactmomenten creëren).

Propositie & positionering

De positionering van de stichting gaat verder ontwikkeld worden en moet relevant zijn voor de doelgroepen (aanbod sluit aan op behoefte) onderscheidend van concurrentie en aansluiten bij de identiteit. Oftewel de manier hoe de stichting in de markt wordt gezet. Dit moet duidelijk in de communicatie naar de doelgroepen naar voren komen (website, nieuwsbrieven, mailingen etc). Omdat de doelgroepen zo verschillend van elkaar zijn is het daarnaast van belang dat de propositie van de aangeboden producten/diensten steeds zeer zorgvuldig wordt bepaald.

Mantelzorgondersteunende organisaties (MOO)

Vanuit de stichting gezien is het zeer waardevol wanneer een MOO een abonnement heeft. Dit draagt bij een goed en gemakkelijk te onderhouden contact met deze MOO's, waaruit uiteindelijk meerdere (herhaal) aankopen plaatsvinden. Echter is deze markt redelijk verzadigd. Daarom zal er alleen zeer gericht geworven worden op MOO abonnementen maar ligt de focus op het professionaliseren en structuur aanbrengen in het relatiebeheer wat bijdraagt aan het behoud. Zodoende kunnen we meer waarde creëren voor de abonneerders. Tevens moeten we blijven inspelen (en hier producten/diensten op aanpassen) op relevante ontwikkelingen in de markt (de opkomst van wijkteams, korten op budgetten).

Gemeenten

Bij gemeenten speelt relatiebeheer een zeer belangrijke rol. Voor een aankoop (van bijvoorbeeld een adviestraject/training) gaat een heel proces vooraf. Door meer in te zetten op relatiebeheer bij gemeenten waar de stichting al contact mee heeft (en dit ook professionaliseren en structuur in aanbrengen) kunnen weer meer grip krijgen op de behoeften en aankoopproces. Hierbij zetten we in op producten/diensten met een duidelijke propositie specifiek gericht op gemeenten. Tevens is het zaak om een reëel beeld van de afzetmarkt te krijgen en hierin prioriteiten aan te brengen (focus op middelgrote gemeenten). Vanuit daar gaan we eerste contacten leggen met gemeenten die nog in een oriëntatiefase zitten.

VVT instellingen

VVT instellingen zijn voor de stichting een relatief nieuwe doelgroep, het is een nieuwe markt die we gaan betreden. Daarom gaan we enerzijds het contact intensiveren met VVT instellingen die bij de stichting bekend zijn (om te leren, behoeften te kennen en geschikt aanbod producten/diensten creëren), anderzijds op de radar komen bij VVT instellingen die MantelzorgNL nog niet kennen. Essentieel voor deze doelgroep is een, bij hen aansluitende communicatie en een gespecificeerd aanbod van producten en diensten. Binnen de stichting creëren we daarnaast de ruimte om op een ondernemende manier deze doelgroep te leren kennen en de markt te betreden.

Werkgevers

Op dit moment vinden er nog verschillende sessies plaats waarin de toekomstplannen m.b.t. werkgevers worden vastgesteld. Afhankelijk wat hier uit komt kan beter worden ingeschat welke plaats werkgevers als doelgroep krijgen binnen de stichting

Met het Jaarplan 2022 verwachten wij een fundamentele invulling te geven aan onze taken: de ondersteuning van mantelzorgers, organisaties en overheden op het gebied van mantelzorg en informele zorg alsmede aan de daarbij behorende ontwikkeling van producten en diensten.

Opdat mantelzorg gewoon wordt en tegelijkertijd bijzonder blijft.

Zeist, september 2022